

Neztratiti se v tom moři jako vlna

K jubileu Josefa Foersterera

Je mnoho způsobů a cest, jak vznikají příspěvky do Psalteria. Tenhle „foerstrovský“ ke mně přišel jako dar. Dostala jsem loni knihu paměti Josefa Bohuslava Foersta „Z mého života“ a úvahy „Poutník“, nedlouho poté jsem vylovila z krabice před antikvariátem druhý díl „Poutník na cestách“. Je v něm řada hudebních úvah a vzpomínek, mj. na skladatelova otce – Josefa Foerstra mladšího, který se narodil 22. února 1833. A tak jsem poznámku o výročí uložila do svého počítače do složky Psalterium 2013 - a s Boží pomocí jsme se tohoto roku a čísla našeho časopisy dočkali.

Bůh přeje připraveným, chtělo by se mi ještě dodat. Josef Foerster, o kterém budeme dále psát, byl varhaníkem v klášteře ve Vyšším Brodě, kde se bude konat letošní Convivium. A jako skladatel dával za příklad dílo Palestrinova, a to budeme také na Conviviu mít možnost v jednom semináři studovat.

V 16 letech přišel Josef Foerster do Prahy. Docházel do učitelského ústavu, kde si ho oblíbil Karel Amerling, zároveň se učil ve varhanické škole, kde žák nadaný pro volnou improvizaci zaujal ředitele Karla Pietsche. Po studiích měl zůstat jako mladý varhaník v Praze. Rozhodnutím rodiny byl však poslán ke strýci – cisterciáckému knězi do kláštera ve Vyšším Brodě. Studoval tady pět let, po strýcově smrti se vrátil do Prahy. Díky Amerlingovi a Pietschovi získal místo učitele hudby a varhaníka v chrámu sv. Mikuláše na Malé Straně, r. 1862 se stal ředitelem kůru, a časem také profesorem na konzervatoři, od r. 1873 u sv. Vojtěcha. V květnu 1887 byl jmenován ředitelem kůru ve svatovítském chrámu.

Foerster nebyl jen varhaníkem a skladatelem, ale také vynikajícím učitelem. Dr. Sychra vzpomíná na exercicie Ceciliánské jednoty pro obnovu chrámové hudby, jejíž byli oba členy: „Je

tu jeho přednáška Palestrinova Missa brevis, o níž jsem se již zmínil. Jak jasně přes strohost ve výrazu je tu podán výklad o homofonní a polyfonní hudbě, jak potom poutavě vysvětlena hlavní myšlenka stati: Při přednesu je dbáti velmi bedlivě smyslu zpívaných slov, (když před tím krátce, ale výstižně byly vyloženy podmínky správné deklamace mešního textu). Je tu podán soustavný výklad jednotlivých dílů mešních do plných podrobností. Úctyhodná přednáška v obsahu a jak důležitá

v praktickém upotřebení! A na sedmých exerciciích cyrilských přednáší Josef Foerster na thema: O modulaci se zvláštním zřetelem ke starým tóninám.“... „Byl také vynikajícím theoretikem - vypracoval známé dílo *Nauka o harmonii*, jež vzešlo jako pomůcka, jíž užíval ve svém povolání profesorském na pražské konservatoři. Původně byl učitelem varhanní hry na varhanické škole, pak učitelem elementárního zpěvu na konservatoři a po úmrtí ředitele Krejčího profesorem harmonie tamtéž“.

V Cyrillu, časopise pro katolickou hudbu posvátnou a liturgii v Čechách a na Moravě, který SDH před lety převedla do elektronické podoby a je k dispozici na internetu, byl v roce 1943 otištěn velký článek dr. Cyrilla Sychry, ze kterého dále citujeme, stojí však za přečtení celý (<http://cyril.psalterium.cz>).

-jř-

DR. C. SYCHRA V ČASOPISU CYRILL, 1943

Vlastní smysl celého života Josefa Foerstra nejlépe vystihl jeho syn, následovatel a částečně i doplňovatel jeho velkého díla, J. B. Foerster: „Život je pohyb, ustavičná změna jest odvěkým zákonem. A přece je v tom neochabujícím kolotání pevný bod, střed, stálost, osa: – *Bůh*. Marně se ho zřítíká nový člověk, ochablý skeptik, který zůstal v polovici cesty a rozhlíží se bezradný po svém cíli. Neboť je bezradný, ať je již umělcem neb vědcem, pánem neb sluhou, mistrem neb dělníkem. Tak asi mluvil ke mně v posledních letech svého života můj drahý otec.“ Víra v jsoucnost Boží, formovaná ve výrazu velké Církve, byla stálým motivem J. Foerstrových práce, jež v uměleckém směru, ať v oboru skladebném, či z valné části i reprodukčním, byla jí naplněna cele. Josef Foerster když *vořil umělecky*, myslel po *katolicku*. A právě v tomto oboru práce dokázal nejvíce; jistě také proto, že tu pracoval nejvýš poutivě; jeho umělecká tvorba a její náměty byly v naprostém souladu s jeho *přesvědčením vnitřním*, s jeho hlubokou vírou; kladl na to váhu právě u *církevních skladatelů* („skladby jsou provanuty církevním duchem i pravou zbožností, dokazující, že skladatel slovo podložené také procítil“), *zrovna jako u těch, kteří církevní hudbu provozovali*. („Studujte ... skladby velkého Palestiny a blízkých stoupců jeho, stále majíce na paměti ducha pravé zbožnosti, z něhož veliká tato díla jako ze svého zdroje vyprýštila a který při provedení též vyjádřen býti musí.“) Tohle je mravní i umělecké charakteristikon rodu Foerstrův - Josef Foerster je přejal jako dědic těch poutivých členů rodiny, kteří předcházeli, a Josef Bohuslav Foerster je přejal a nově vyjádřil, a to ne už jenom ve své duchovní a církevní hudbě, nýbrž i v *hudbě světské*, která v tomto směru dává příklady až překvapující krásy a výmluvné přesvědčivosti, a jež nadto je obsažena i v četných jeho pracích literárních.

Chci se v tomto článku (jemuž je letošní jubileum Foerstrova dne narození vnějším důvodem, podrobnější prozkum jeho skladeb, jehož se nedostávalo, důvodem hlavním), zabývat hlavně Foerstrovou *hudbou církevní*. Zahuje ji prvotina „*Katolický varhaník*“ (1872). Skladatele tu zachycuje česká píseň duchovní, v její původní, ničím nenarušené kráse. Ze svého rodiště, z Osenic na Jičínsku, si přináší s sebou tento názor na lidovou píseň kostelní tak, jak ji s úctou hráli a zpívali a jak ji měli z míry rádi učitelé z rodu Foerstrů. „Naplnilo jej bolestí, když byl nucen v Praze doprovázeti naše krásné zpěvy zkomolené melodicky a nechápané harmonicky. To venku, v rodné vísce, zpívalo se jinak. Tam - otec, přísný učitel a v celém okolí vážený hudebník, jeden ze starých vzorných kantorů, ovládající téměř všechny hudební nástroje, dbal, aby kostelní písně byly dětem vštěpovány ve své čistotě a ryzosti. A mladému nadšenci nedalo pokoje, pokud nevyhledal spolehlivé prameny, neoprávil písně do jejich původního melodického znění, a jako výborný znalec starých tónin nezpracoval i harmonicky podklad jednotlivých zpěvů. Tak vznikla sbírka „*Katolický varhaník*“, jež způsobila blahodárný obrát a zlepšení vkusu, tak byl učiněn první krok pozdějšího reformátora církevní hudby“, napsal o svém otci J. B. Foerster. Význam právě této Foerstrové práce je velmi důležitý: je pojata tak, že by úplně obstála v zorném úhlu kritiky ve stanovisku reformované hudby z Regensburgu (Witt a j.); a přece *předcházela* tuto reformu (1872) a tím spíše i začátky její u nás (1876); Josef Foerster jako by předvídal směr, jímž se bude bráti vývoj nové hudby církevní. A druhá věc: vedle Josefa Foerstra byl tu F. Z. Skuherský, který první začal pracovat pro reformovanou hudbu z Německa. Jenže u tohoto našeho skladatele znamenáme první období vývojové, v němž jsou ještě názvuky na hudbu úpadkovou - v jeho mši III. a prvních motettech („*Benedictus sit Deus*“ atp.); tohoto zjevu neznaménáme u Josefa Foerstra vůbec; a při tom: jestliže F. Z. Skuherský později ve mši k sv. Václavu zapřel v sobě rozeného polyfónika, nikdy tak neučinil Josef Foerster. Velikost zjevu F. Z. Skuherského tím sice zvlášť netrpí - zejména ne pro nově objevené mety ve mši svatováclavské, jak jsem to prokázal jinde; ale důslednost, přímočarost a zejména svébytnost Josefa Foerstra tu ve srovnání vystupuje. Z vokálních prací Foerstrových přihlašuje se v začátcích výrazně: *Salve Regina*, *Pange lingua* a *Ave Maria* vesměs pro smíšený sbor bez průvodu. Jsou to věci skládané ve slohu přísné německé reformy církevní hudby. A přec i v jejím strohém prostředí, udržovaném jasnými a v podstatě přísnými maximami, Josef

Foerster nepracuje bezduše, jenom pro povrch; i z mála prostředků docíluje hodně, a v této snaze vystupuje po prvé a budoucně zase; prosvítá skladbami (zejména v *Salve Regina*) aspoň v místech trochu jasu v harmonii i melodice, je tu úsilí i navenek dáti smíšenému sboru více barvy (všimněte si toho, jak se mu v *Salve* najednou objeví ve frázi samostatný mužský sbor) a pod. A nezapomínejme pořád, že tu jde o naši reformu v začátcích, o rok 1879, tedy dvě léta potom, co vyšla jedinečná Skuherského motetta (v jejich prvním dílu č. 1-79). U obou skladatelů stejné úsilí: prorážet aspoň místy příliš tvrdé předpisy, jež přece skladatelskou vůli mnohdy dusily; a při tom právě tato nová ve své povaze místa ve skladbách plynula přirozeně z celého prostředí a hlavně: zněla i ona docela duchem ryze církevním. S tímto typickým úsilím setkáváme se u Josefa Foerstra i v dalších dvou jeho pracích mešních, jimiž jsou: *Missa in hon. S. Adalberti* (op. 31) z roku 1877, *Missa de Beata* (op. 32) z roku 1877 a *Missa in honorem S. Methodii* (op. 35) z roku 1879, nebo *Offertorium ad III. Missam in die Nativitatis Domini* a pak ono překrásné *Regina Coeli* pro čtyř až osmihlas, pak pro čtyřhlas druhé, dále *Tě Boha chválime* pro čtyřhlasý smíšený sbor a varhany (op. 32) a *Te Deum laudamus*. Nelze se však spokojiti s pouhým výčtem těchto skladeb a se všeobecnou poznámkou. ... (Pozn. red.: následuje detailní rozbor jednotlivých skladeb.)

Ve vývoji české hudby církevní je skladebná činnost Josefa Foerstra až dosud podaná základním kamenem, ani ne pro množství skladeb, jako pro jejich vysokou hodnotu v jakostech. „*Katolický varhaník*“ je jasnou předtuchou budoucího nového vývoje reformované hudby církevní; *Missa* in hověrem S. Adalberti je *první mešní skladbou* v oboru české církevní hudby reformované. A jiný znak je obsažen ve Foerstrově hudbě církevní: přes určitou strohost v práci problemskuje v jeho mších, v hymnech a motettech vůle k monumentalnosti ve skladbě, jíž by skladatel chtěl napojiti svá díla, k oné výrazové síle, jak se mu podávala z velkých děl klasiků staré hudby církevní, k oné mohutnosti pro zachycení hlubokého náboženského roznícení; pro ni však hledány nové cesty, jež by také navazovaly na to, co by se dalo využití z nových projevových prostředků, jak je znala doba, v níž Foerster sám žil. A upoutává Josef Foerster ještě tím, jak je neochvějně důsledným ve svých kompozičních zásadách, a při tom zase jak je umělecky cele svůj...

Cyrill Sychra

CYRIL: časopis katolickou hudbu posvátnou a liturgii v Čechách a na Moravě
Ročník LXIX, 1943, číslo 5-8
<http://cyril.psalterium.cz/>

OBSAH

Bylo, je a bude

Neztratiti se v tom moři jako vlna, -js-, C. Sychra	1
Den latiny – dojmy ze setkání, E. Kindler	4
Sborová hudba při liturgii v pražské Loretě, M. Valášek	7
Hymnus Audi benigne conditor, -js-	8
Brixioho komorní soubor Teplice, B. Ostroveršenko	9
Diskografický debut varhaníka Davida Postráneckého, K. Frydrych	10
Konkurs na obsazení místa ředitele kůru při kostelích tábor- ských, M. Schöne	11
Pouť do Izraele – pozvánka, P. Svoboda	14
Dotace na obnovu historických varhan, -js-	14
Neodhlašujte Psalterium, redakce	14
Stalo se a stane, P. Svoboda	15
Nabídka výjezdního semináře SDH pro sbormistry a jejich sbory, J. Štogrová	15
Hlas a dech, volnost místo násilí, cit místo sentimentu, J. Vacíková	16
Kolokvium Duchovní proudy v současném umění	16
Convivium 2013, JiKu	16

Úvahy

Rozum, který se chce zbavit krásy, je zaslepený, J. Ratzinger, J. Kub, J. Koláček	12
--	----

Z redakční pošty

Kurs spo varhaníky a sbormistry v Prostějově, J. Růžičková, V. Večeře	13
--	----

Vážení čtenáři,

zahajujeme tímto skromným číslem již sedmý ročník časopisu Psalterium. Každé nové číslo je pro nás v redakci překvapením. Kromě několika pravidelných obligátních rubrik nikdy nevíme dopředu, co v něm nakonec bude. Tvoří jej život sám, to co se v poslední době událo, to co chystáte (a dáte nám o tom vědět), na co ve svém okolí narazí naši pohříchu nečetní pravidelní autoři.

Tak bylo i s číslem, které právě držíte v ruce. A jak se nám to sešlo, tak (pokud si pamatují, tak poprvé) obsah čísla tvoří jen to, co bylo a to, co bude. Hlavní zpráva uplynulého období byla samozřejmě rezignace Svatého otce Benedikta XVI. O jeho zcela nadstandardním vztahu k duchovní hudbě všichni dobře víme. Pokusil jsem se proto o krátké shrnutí jeho pontifikátu z hlediska liturgické hudby. A aby se nám nerozpadla struktura „Obsahu“, zařazuji ji do rubriky úvahy, i když se vlastně týká toho, co bylo. Připomínám, že nejde o žádné oficiální názory Společnosti pro duchovní hudbu na tento pontifikát, ale shrnutí dojmu, který vyvolal ve mně. Proto je pravděpodobné, že vaše vzpomínky a dojmy se budou od mých lišit. Neváhejte tedy a napište je do redakce časopisu i vy, je to téma, které by se nemělo odbyť jedním názorem v jednom čísle zpravodaje pro duchovní hudbu.

Z toho, co bylo dávno, vzpomínáme v úvodníku na jubileum Josefa Foerstra, z toho, co má historii dlouhou a účtyhodnou informujeme o práci (Sláva! Máme i něco, co není z Prahy a okolí!) člena-zakladatele Bohdana Ostroveršenka. Z toho, co bylo nedávno, o zájmu mládeže o latinu dle dojmů Evžena Kindlera, který Den latiny na FF UK navštívil. Aktivní akvizitní činnost naší redaktorky Jarmily, která prostřednictvím farních časopisů oslovila hudebníky ve farnostech, nese své ovoce. Někteří se ozvali a můžeme vás proto informovat (v rubrice „Z redakční pošty“) o prostějovských kursech pro chrámové hudebníky. Ozvete se s informacemi o dění na poli církevní hudby i vy?

V tomto čísle přinášíme informace i o kursech, které jsou teprve připravovány. O kursu sólového zpěvu a korepetice v Osvračíně, o našem novém projektu výjezdního víkendového létacího kursu pod heslem „když nejde hora k Mohamedovi, musí Mohamed k hoře“ a přirozeně (zatím první informace) i o letošním ročníku Convivia.

Číslo je „doplněno“ příklady překladu nešporního hymnu Audi benigne conditor (další hymny budou následovat) a recenzí nového varhanního CD z pera našeho moravského dopisovatele Karola Frydrycha a dalšími informacemi a pozvánkami.

Tedy, jak už jsem se zmínil, je to tentokrát číslo „bylo, je a bude“, což, doufáme, je možno vztáhnout i na budoucnost našeho časopisu.

Požehnané prožití postní doby a předem i hodně velikonoční radosti přeje

Jiří Kub

PSALTERIUM, zpravodaj pro duchovní hudbu
Ročník 7, č. 1/2013
Vychází 6x ročně, vydává Psalterium s. r. o., Koleční 4, 160 00
Praha 6
IČ 26448203, tel. 220 181 295, psalterium@sdh.cz
<http://zpravodaj.sdh.cz>, <http://blog.sdh.cz>
Šéfredaktor: Jiří Kub
Redakční rada: Jaroslav Eliáš, Milena Holomková, Evžen
Kindler, Libor Mathauser, Rastislav Podpera, Tomáš Slavický
Výkonný redaktor: Jarmila Štogrová
Design: Jana Majcherová, Andrea Šenkyříková
Registrace: MK ČR E 17101 ze dne 30. 10. 2006, ISSN 1802-2774

Den latiny – dojmy ze setkání

Snad každý čtenář časopisu Psalterium zažil ty rady, ta varování a případně i výhrůžky, ať už v souvislosti s gregoriánským chorálem, nebo s klasickou polyfonií, nebo s barokními či klasicistními figurálkami, nebo se skladbami vzniklými pod vlivem cecilské reformy: nezpívejte latinsky, to už nikoho nezajímá, nikdo tomu nerozumí, nikdo to nechápe, nikdo při tom nevěří, nikdo se to neučí, nikdo, nikdo, nikdo... Ten, komu něco říká nějaký typ (resp. více typů) vokální hudby skládané na latinská slova, opravdu naráží na hradby nepochopení u těch, pro které je hudba daného stylu stejně vzdálená jako pohyb po povrchu čtyřrozměrného hyperboloidu, a kteří takové odmítání hudby jako takové snadno podpoří nějakou z myšlenek uvedených v předešlé větě. Latina se stala strašákem stejně jako snadným odůvodněním všeho, s čím jeden nesouhlasí (setkal jsem se i s tímto argumentačním postupem: latina je nepřipustná, existují skladby v latině doprovázené varhanami, a tedy hra na varhany je sama o sobě nepřipustná). O zastaralosti, nevhodnosti a vůbec

škodlivosti latiny se na chrámových kůrech, ale hlavně pod nimi a – v metafoře vystihující hierarchii řízení – také nad nimi, argumentuje tak často, až i ten, kdo miluje hudbu v tomto jazyku, začne pochybovat, není-li jeho vztah k němu jen cosi subjektivního, co v komunikaci selhává.

Starý profesor matematiky na Karlově universitě Eduard Čech občas vyslovil svými částečně bezzubými ústy tvrzení, že „Nic není tak blbý, aby tomu lidi neuvěřili, když se jim to pořád vopakuje“. To se dá snadno aplikovat i na to „pořád vopakované“ tvrzení o zanikání latiny, takže můžeme dodat: buď klidný, kdo v ní zpíváš či posloucháš zpěv, to o konci latiny jsou povrchní žvásty. Jeden z těch klidných jsem i já, ale přesto na mne působilo jako radostný šok, když jsem přišel na setkání nazvané Den latiny a strávil tam šest hodin. To setkání pořádal Ústav řeckých a latinských a studií (ÚŘLS), pracoviště Filosofické fakulty Karlovy university v budově této fakulty v Praze na Palachově náměstí v pondělí 12. listopadu 2012. Když jsem se o tom s předstihem tří dnů dozvěděl, nedělal jsem mezi kůrovci moc reklamy v domnění, že se tam sejde několik desítek zájemců, aby vyslechli v pozvání jmenované přednášky, které jako zajímavé ocení vždy několik z nich, a po všem – povzbuzení vědomím, že jich je několik desítek – se rozejdou do svých domovů.

Tramvaj mi jela brzy a rychle, takže jsem dorazil skoro čtvrt hodinu před desátou dopolední, na kdy bylo oznámeno oficiální zahájení. Jestliže jsem výše napsal, že Den latiny působil jako šok, tak první fáze toho šoku byla už při vstupu do posluchárny, kde Den latiny začínal. Byla to hlavní aula Filosofické fakulta KU, a když jsem vstoupil, zjistil jsem, že je skoro plná. Jedno místo v třetí řadě od konce jsem našel a čtvrt hodiny jsem mohl pozorovat, jak přicházejí další zájemci, vesměs mladí; jak jsem postupně zjišťoval, Den latiny byl organizován hlavně pro gymnazisty a jejich vyučující, avšak starší lidi, snad opravdu ty vyučující, které jsem viděl, jsem mohl spočítat na prstech. Mladí ovládli místa k sezení, rovněž prostory dole, kde už se dalo jen stát, a pak jsem zjistil, že se jim otevřela i rozsáhlá galérie v patře a tu také kompletně zaplnili. Takže odhadem (ověřeným později u pořadatelů) přišlo půl tisícovky zájemců o latinu, z velké většiny mladých! Když má někdo latinu rád, cítí se v takovém davu moc dobře, a pokud by si čtenář chtěl takový dav vizuálně přiblížit, tak vřele doporučuji

podívat se na Internetu na fotografii na adrese <http://urls.ff.cuni.cz/podklady/den-latiny/den-latiny-01.jpg>.

DOPOLEDNE – VĚČNÝ ŘÍM A JASNÝ STŘEDOVĚK

Setkání zahájil děkan Filosofické fakulty Karlovy university doc. PhDr. Michal Stehlík, Ph.D a pak instruovala přítomné o organizačních detailech Dne latiny (a také o možnostech univerzitního studia oborů, za které ÚŘLS odpovídá) doc. Lucie Pultrová, Ph.D., na jejichž bedrech realizace Dne latiny spočívala. A potom už přišel dopolední blok setkání obsahující dvě plenární přednášky.

První z nich nesla název S Římany dějinami Evropy a přednášející doc. PhDr. Václav Marek, CSc na ní seznámil posluchače s množstvím vlivů zrozených v antickém Římě na dějiny a existenci Evropy (a jejím prostřednictvím i dalších kontinentů). Lze předpokládat, že informovanost, zájmy a zkušenosti čtenářů Psalteria jsou různorodé, a tak zde vyjmenujeme informace, které bylo možno si z přednášky odnést a při tom stručně vyjádřit a v kterých by – jak doufáme – každý čtenář Psalteria mohl najít něco pro něj nového.

Hloubka a jedinečnost latiny tkví mj. v tom, že byla propracována pro celé spektrum lidské existence (jsou v ní integrovány zkušenosti vojenské, církevní, výrobní, společenské aj.). Do 18. století bylo běžné hledat odpověď metodou „Co by dělali Římané?“. Řím, křesťanství a Řecko vytkl jako principy pro existenci Evropy v roce 1920 Paul Valéry (pokud o něm čtenář nic neví – což po čtyřech desítkách let marxistických tabu a dvou desítkách let dalších tabu by nemělo nikoho udivit – doporučujeme si o něm něco přečíst alespoň na internetu). Výraz „věčný Řím“ vystihuje jednak to, že i když Řím končil jako centrum západořímské říše, zůstal centrem křesťanství, a jednak to, že se stal symbolem pro centrum ortodoxie (tj. pravověří)¹ – od Říma v Itálii přes „Nový Řím“ Konstantinopol až po „třetí Řím“ Moskvu. Termín Byzanc (a odvozeniny) pro říši (pozor,

¹ Pozor na tento termín, on má trojí význam: (1) odlišuje tradiční křesťanské církve nesjednocené s katolickou od církví sjednocených (uniátských), (2) vymezuje z těchto církví ty, které oficiálně přijaly závěry chalkedonského koncilu, (3) obecně charakterizuje jistý pevný vztah k doktríně, která nemusí nutně souviset s křesťanstvím (např. ortodoxní judaismus, marxismus, maoismus), tato interpretace však vznikla v křesťanství – viz např. použití tohoto termínu v původním římském mešním kánonu na místě těsně před vzpomínkou na živé.

neplést to s lokálním jménem Byzantion pro osadu, na jejímž místě byl postaven Konstantinopol) byl vymyšlen až v 18. století, občané byzantské říše se nazývali Rhomaioi, čili Římané. Karel Veliký byl nazýván Otcem Evropy (Pater Europæ), a to byl začátek Evropy jakožto geografického pojmu. Dualismus, který lze pozorovat u guelfy Danta a ghibellini Petrarky (stejně jako Coly di Rienzi) zobrazuje jistou dichotomii nastíněnou již autory antického Říma. Varianta světa bez Říma byla nemyslitelná, i když odchylky existovaly – např. ve středověku se nestavěly silnice, kromě Říma existovala i jiná hlavní města a říše se sjednocovala jen při ohrožení zvenčí. Termín císař (caesar, kaisar,...) vznikl v Římě. Za císaře se prohlásil i moslimský dobyvatel Konstantinopole Mehmet II. a papež mu dokonce nabídl korunovaci, ovšem s podmínkou konverze ke křesťanství. Konkvistadoři se považovali za Římané, neboť nesli římské náboženství do nových zemí, ba za více než Římané, protože nesli křesťanství až za oceán. Angličané se v Severní Americe cítili jako nositelé římského republikanismu, G. Washington se považoval za amerického Cincinnata (opět doporučujeme čtenářům, kterým jméno Cincinnatus říká nejvýš to, že v USA je město s podobným jménem a s kdysi slavným symfonickým orchestrem, aby se snažili něco se o něm dozvědět, např. s pomocí Wikipedie). Podobně i Francouzi se cítili jako Římané v severní Africe, ba i Velká francouzská revoluce měla podněty od Římanů: konkrétně každá frakce jejich revolucionářů měla svého Cicerona (podle osudu Robespiera existuje bonmot „začal jako Cicero a skončil jako Catilina“). Napoleon se snažil vytvořit jednotný národ po vzoru římské říše. I novověká branná povinnost pro muže má vzor ve starém Římě. A – co je důležité – všude,

kam dosáhl vliv idejí majících původ v Římě, se s ním šířila i latina.

Začátkem šedesátých let minulého století vládla všemocná diktatura oficiální marxistické ideologie. Měl jsem v té době jako externista na Matematicko-fyzikální fakultě Karlovy university přednášky o formální logice pro studenty tehdy nového oboru programování počítačů a považoval jsem za vhodné trochu nabourat zkazky o „temném středověku“, a tak jsem vždy udělal krátkou odbočku výkladu zaměřenou na historii formální logiky a při ní uvedl poznámku, že o středověku se říká, že byl temný a odůvodňuje se to jednak tím, že prý si vytvořil svůj vlastní způsob myšlení a odvrhl vědomosti získané v antice (které znovuobjevila až renesance), a jednak tím, že prý středověk nebyl schopen vlastního uvažování a jen opakoval, co vymyslela antika (a k vlastnímu uvažování prý dospěla až renesance). Více se nedalo z politických důvodů říkat, protože však jedna z prvních informací o formální logice je ta o bezspornosti logických systémů, pro ty studenty, kteří přemýšleli, to mohl být podnět k vlastnímu odvozování „politicky nekorektních“ poznatků.

I když se už přes dvacet let tvrdí, že jsme s jednou vedoucí stranou skončili, názory o temném středověku se na veřejnosti udržely (tedy opět: „Nic není tak blbý...“ – viz výše, tentokrát aplikováno na středověk). A tak bylo potěšující vyslechnout si druhou přednášku Dne latiny, nazvanou Půvab a úskalí latinské kultury středověké Evropy. V pozvánce na Den latiny byl název této přednášky doplněn stručnou charakteristikou „Latina není spojená jen s antickou kulturou, byla také základním jazykem středověku – období, které není vůbec temné, ale naopak velmi barevné, rozmanité a tvořivé“. A hned v úvodu řekla přednášející doc. Lucie Doležalová, Ph.D., že

cílem přednášky je trochu zmást, tedy dát poznání, že nelze všemu věřit. A brzy uvedla některé informace, které mohly studentům ukázat na jemných – na ideologii dokonce naprosto nezávislých – detailech, jak je dobré myslet, a to i o středověku. Uvedme dva příklady.

Za vrcholný středověk se v odborné veřejnosti považuje období mezi roky 1000 a 1150. I když tento poznatek může sdílet hodně čtenářů našeho časopisu, např. těch, kteří něco vědí o gregoriánském chorálu, pro mnoho jiných lidí (nejen čtenářů Psalteria, ale i např. studentů a absolventů středních a vysokých škol), pokud vůbec o struktuře středověku přemýšlejí, se může pod slovy vrcholný středověk vybavit doba vrcholné gotiky nebo doba Karla IV. (což vůbec není totéž).

Jeden z obrazů hry Voskovce a Wericha Pěst na oko se týká objevení Ameriky. V něm, těsně před tím, než se americká pevnina ukáže na obzoru, se námořníci po dlouhé a stále bezvýsledné plavbě vzbouří proti Kolumbovi, spoutají ho a rozhodnou se vrátit a Kolumbus jím vyčte: „Brzdíte pokrok, holomci. Prodlužujete středověk“. Stejně jako pro V+W, kteří to pojali podobně jako jiné ve škole příliš zdůrazňované informace s ironií jim vlastní, může pojetí, že středověk skončil právě objevením Ameriky r. 1492, tj. pojetí doposud s plnou vážností tradované ve všeobecném vzdělávání, být pro některé čtenáře Psalteria stejně neopodstatněné a školské jako pojetí, že středověk byl brzdou pokroku. Čtenáři Psalteria to znají z některých debat, zda je ta a ta skladba (nebo i jiné umělecké dílo) středověkým nebo už renesančním uměním. A tak jako druhý příklad výše slibovaný uvedme, že proti názoru o kritickém roce 1492 existují odborně přijatelná pojetí, že za konec středověku lze chápat objev

knihtisku nebo pád Cařihradu nebo vystoupení Martina Luthera roku 1517.

A opět jako u první přednášky, vytkneme zde některé myšlenky a nechť si čtenář vybere.

V mnohém je středověká kultura té naší bližší než ta, která přešla po středověku a která se nazývá renesanční. Tento název ostatně není výstižný, renesance antiky totiž existovala prakticky během celého středověku. Ve středověku vznikaly národní jazyky a „národní příběhy“. Když používáme termínu mateřský jazyk pro příslušný národní jazyk, mohli bychom stejným právem mluvit o latíně jako o otcovském jazyku: schopnost komunikovat v mateřském jazyku získával člověk od narození doma (u matky, ve středověku v domácnosti), kdežto s latinou se setkal až ve škole. Přes vznikající národní jazyky spojovala latina ve středověku Evropu, národní jazyky převzaly komunikaci na širší úrovni až během doby, které dnes říkáme renesancí, a tím jednotu Evropy rozbily – v ní se latina stala záležitostí elit. Je to prakticky odtržení od antiky a ne její renesance. Latina ve středověku dominovala aspektům křesťanským i vysloveně antickým – při pozorné analýze musíme uznat, že jde skoro o zázrak, ale bylo to tak.

A z jiného soudku: Církvní otec svatý Jeroným se jako křesťan zřekl všeho, i dobrého jídla, které prý velmi miloval, ale jako velký obdivovatel antiky se nedokázal odloučit od své knihovny. Měl sen, v němž byl bičován s výčitkou „Jsi zákem Ciceronovým a ne Kristovým“. Rány bičování na sobě cítil, ještě když se probral. Ve středověku neexistovala idea intelektuálního vlastnictví a v dnešní době Wikipedie ovlivňuje realizaci autorského práva s podobnými účinky: dílo se nadto může měnit ze dne na den, může být převzato a modifikované dále předáváno, a to v různých verzích; což je podobné tomu, když ve středověku existovalo více rukopisů téhož díla, které se vzájemně lišily. Dnešní mezinárodní komunikační jazyk angličtina má některé rysy nápadně podobné těm, které měla ve středověku latina – za zmínku stojí množství lokálních dialektů, k nimž neexistují slovníky.

ODPOLEDNE – PŘEKLÁDÁNÍ A VÝSLOVNOST

Po polední přestávce následovaly přednášky – jak se na odborných setkáních říká – v paralelních sekcích. Bylo jich sedm. V jedné bylo cvičení, jak by se jeden latinsky domlouval dnes v divadle, v restauraci, v nákupním středisku, během rande, na procházce, na nádraží atd. Jistě zajímavé, avšak už na začátku setkání byli účastníci instruováni a varováni, že kapacita příslušné posluchárny je malá, takže budou puštěni jen ti šťastní, kdo ještě stačí napsat své jméno do přihlášky. Nechal jsem to tedy mladým,

stejně jako večerní představení v Klubu v Celetné, jehož kapacita je rovněž omezená (o charakteru představení výstižně informuje pozvánka, kterou lze vidět na adrese <http://urls.ff.cuni.cz/podklady/den-latiny/den-latiny-divadlo-cj.pdf> resp. (v latině) na podobné adrese, kde cj před tečkou nahradíte lat).

V dalších šesti sekcích proběhlo 11 přednášek, tj. v pěti po dvou a v jedné jedna (ta konkrétně s názvem „Co může zaujmout historika na klasické verzi Kleopatry (1963)?“). Těch zbylých deset mělo názvy „Hýřivé milkování aneb O (ne)kvalitě českých překladů z latiny“, „Obrazy ve verších. Antická figurální poezie“, „Antický člověk a jeho čas“, „Dobrodružství archeologie – starověk na vlastní dotek...“, „Od učebnic na jeviště aneb Když se v Čechách hrálo latinsky“, „Strasti Otce vlasti. Návrat Karla IV. do Čech v latinských pramenech“, „Středověké umění paměti“, „[Cicero], [Kikero], nebo [Čičero]?“, „Homér jako kánon a hádanka“ a „Homér vs. Homér aneb Nehádají se jen politici“.

Jak lze vidět, výběr byl obtížný, chtělo by mít schopnost být na několika místech najednou. Jako zájemce o liturgický zpěv jsem si vybral dvě, které naštěstí časově navzájem nekolidovaly. První z nich je ta první z těch výše uvedeném výčtu. V pozvánce byly pod jejím titulem these „Po kterých českých překladech římských autorů sáhnout? Kterým se naopak vyhnout, nechceme-li číst někdy dost jiný text? Co všechno se v překladu ztrácí a co se do něj vnáší? Jak (a proč vůbec) překládat z latiny? Praktická demonstrace s hojnými ukázkami“. Přednášející Mgr. Jakub Žytek, M.Phil. rozdál všem posluchačům (a bylo jich dost) šest stránek ukázek překladů z různých dob (od 19. století) a různé kvality a na nich ukázal, co může čekat na překladatele i na čtenáře překladů.

Mimo jiné se zaměřil i na to, co sémitika (nauka o znaku) nazývá konotací, tj. vedlejším, druhotným významem slova, a ukázal na několika příkladech, jak malá změna slova, např. kvůli zachování rytmu básně, může pochopení podstaty informace odvést jiným směrem. Tak dospívající chlapec, plný síly a odvahy, který je líčen, že skáče na koni, se může (podvědomě) změnit u čtenáře v chlapečka házejícího sebou na dřevěném koni, když překladatel kvůli rytmu přeloží latinské equus (kůň) jako koníček. Přednášející připomněl zásadu „překládat jazykem získaným od rodičů, aby překladu rozuměla jejich generace, generace překladatele i generace jeho přímých potomků“. Pro čtenáře Psalteria je vhodné tuto zásadu znát a argumentovat s ní, když se vzpírá zpívat texty, které jsou někdy naprosto uhozené.

Měl jsem to štěstí, že pár týdnů před setkáním jsem četl vynikající knížku

Dobrodružství překladu od Blahoslava Hečka, který se zabýval překlady různých děl (od R. Rolanda přes Rabelaise až po Haškova Švejka) do (a z) různých jazyků (slovenštiny, češtiny, němčiny, estonštiny, italštiny...), takže jsem byl na přednášku o překladech z latiny výjimečně připraven a ocenil i to, co se vlastně čtenáře Psalteria nemusí přímo týkat, co však jej může pobavit. Stála totiž za to ukázka, jak do češtiny překládat báseň ironizující polovzdělaného snoba, který, chtěje mluvit vzletně, mluví chybně (mare Hionium – moře Džonské...). A stály za to i překlady Martialových epigramů, někdy tak lascivních, až by jeden čekal, že studentský zájemce si jimi loudí nejméně o šestku z mravů. Víc o nich nepíšu, neboť ke mně došla pověst, že prý i folklorní říkanka Sedí vrabec na makytě..., kterou jsem kdysi citoval v Psalteriu (2009, č. 4, str. 12), vyvolala pohoršení. Ale když jsem ty Martialovy verše na přednášce po prvé viděl, opět jsem si vzpomněl na několik veršů z prvního slovenského překladu Vergiliovy Aeneidy, vydaného v době dozrávající renesance (někdy v druhé dekádě 17. století) v Drážďanech. Četl jsem je asi před 30 léty kdesi ve Zprávách Jednoty klasických filologů a rád se o ně se čtenáři Psalteria podělím. Jeden originální hexametr se v plynoucí latíně zmiňuje, jak Řekové po použití lsti s dřevěným koněm napadli Tróju, a zní „invadunt urbem somno vinoque sepultam“, což doslova znamená „zachvátili město ve spánku a víně pohřbené“. No a ten překlad zní

*Mesto trojanske nepratele vzali,
neboť sa jeho mestane zežrali,
spali vesele, varty zanedbali...*

Že to není doslovný překlad, je evidentní. Choralisté v něm jistě objeví rytmus sappfického verše a tím i podobnost se slavným hymnem Ut queant laxis, nebo i s tím hymnem Omnis expertem, v usuálu do pochodu otečkovaným.

Jakožto milovník gregoriánského chorálu a s ním spojené „římské“ (ano, nikoliv – jak se chybně říká – „italské“) výslovnosti jsem s chutí zaznamenal fakt, že zatím co přednáška o překladech byla ve své sekci jako první, přednáška o výslovnosti, totiž ta s názvem „[Cicero], [Kikero], nebo [Čičero]?“ byla v jiné sekci až druhá, takže jsem na ni mohl v klidu přejít. Ty lomené závorky jsou běžné profesionální znaky pro výslovnost, a tak si jich hned užijme. Přednáška s trojitým Ciceronem v těchto závorkách měla také v pozvánce několik thesů, a to „Jaká je ‚ta správná‘ výslovnost latiny? Jak se mluvilo v klasickém

2 Ano, vzpomněl jsem si na něj už dopoledne, když přišla řeč na tu renesanci, co nastala po středověku (vzpomenu si na něj skoro pokaždé, když na tu renesanci v běžném smyslu přijde řeč, představuje pro mne jakési ozvláštnění jejího tradičního opěvování).

Řím? A jak to vůbec můžeme vědět?“. Přednášející doc. Lucie Pultrová, Ph.D. se sice soustředila na výslovnost klasické epochy a na proces, který k ní vedl, ale i tak to bylo nesmírně zajímavé. U nás se říká, že klasická výslovnost slova Cicero je [Cicero], mezi informovanými lidmi se pak traduje, že je správně [Kikero], a z toho se usuzuje, že Caecilia by se mělo „klasicky“ vyslovit [Kekília] (po lopatě: [Kekýlĭja]), ale ono je to ještě jinak, správně je totiž [Kajkília]. V „ae“ a „oe“ se totiž to „e“ četlo tak jako neslabičné [i], tedy naše [j]. Takže pokud někdo bude říkat, že v Credo se má zpívat „Et ascendit in caelum“ jako [et ascendyt in célum], protože je to „klasická latina“, tak je to chyba, mělo by se vyslovovat [et ackendit in kajlum]. A ovšem etiam nečíst [ecijam] ale [etiam], homo jako [omo] atd. Takže raději se z toho ostrůvků³ té „malé ale naší“ zdánlivě klasické výslovnosti obraťme k té římské, která ke gregoriánskému chorálu stejně jako k vokální polyfonii a pozdějším stylům zcela pasuje.

Zajímavé bylo seznámit se i s vývojem směrem ke klasické výslovnosti, ale to už překračuje zaměření časopisu Psalterium, a tak jen ještě jednu informaci, kterou jistě řada čtenářů ocení, byť bez znalosti o ní mohli latinsky zpívat stejně jako s ní. Přednášející posluchače seznámila s vysvětlením toho, jak vlastně o té výslovnosti víme. Víme o ní např. z prepisů do řecké abecedy, ale i z jakýchsi analogií lingvistických děl „žáků, kteří nedávali ve škole pozor“, a pak falšovali za otce omluvenku ve tvaru „Můj sin nemoch přýjíd spívat páč mně chítyla křeč pot vočíma“; konkrétně, byli jsme seznámeni s dopisem římského vojáka Terentiana své matce, který ho napsal foneticky (ti starší, kteří ještě zažili povinnou vojenskou službu, si snad vzpomenu na poddůstojníky, jak si mohli zlámat jazyk, když měli z útvaru vybrat vojína s příjmením jako Schneebberger nebo Schwarzstein).

Ano, latina je nám blízká víc, než si myslíme. A že byla blízká i té půltisícové studentů, se dalo poznat i z toho, že po se obědě nerozutekli po pražských lákadlech, ale zajímali se o ty přednášky v sekcích. Přednáška o překladech byla ve velké aule, která už sice nebyla plná jako dopoledne, ale obsazená byla přece jen dost. Přednáška o výslovnosti byla sice v menší, historické posluchárně, ale ta byla totálně narvaná – lepší termín neznám, mezi posluchači (stojícími i sedícími) se nedalo ani prolézt z místa na místo. Jelikož se žádný z účastníků nemohl účastnit všech odpoledních přednášek, dali někteří přednášející své presentace na internet. Lze si je odklik-

nout v dolní části stránky na adrese: <http://urls2.ff.cuni.cz/pages/1##downloads>

ZÁVĚR

Říká se, že dřív se křesťané stranili novot a význačnější z nich před nimi varovali a že se jim otvírají až od 60. let 20. století. Zkušenost od těch 60. let nám dává v lecčems nové poučení i o té době před tím. Lze se otevřít vůči tomu, co je sice dnes nové, ale je třeba se mít na pozoru, že ono to už zítra může být staré. Někteří křesťané se otevřeli vůči faktu, že stáří Vesmíru se dnes odhaduje na miliardy let, a tak lamentují nad šesti dny a 4 tisíci let uvedenými ve Starém Zákoně, hledají vysvětlení a nevidí výsledky relativistické kosmologie, dle nichž čas běží v mnoha situacích zcela jinak. Jiní se otevřeli darwinismu své doby, nestihli přijmout výsledky matematiky a jiných věd, dle nichž je to s přírodou úplně jinak (tím neříkám, že vývoj v přírodě není, nýbrž že se nyní jeví zcela jinak než vyznavačům darwinismu) a prezentují Boha jako amatéra, který když stvořil svět, nevěděl si s ním rady⁴. Jiní odvrhli aristotelskou filosofii, pobíhají od jedné moderní filosofie k druhé, aby se jim otevřeli, a uniká jim, že aristotelská filosofie se vrací zcela neočekávanou cestou, když poněmáhle proniká do systémů reprezentace znalostí na počítačích (proniká tak poněmáhle, jako když kdysi svými zárodky pronikala do myšlení antiky a raného středověku). Anebo termín mystické tělo Kristovo pro církev byl – často jen z touhy tvářit se demokraticky a sociologicky – mnohdy opuštěn ve prospěch výrazu Boží lid, zatím co teorie modelování a kybernetika při studiu komunikace a řízení v živých a neživých systémech ukázaly, jak dnešním téměř profesionálním jazykem se sv. Pavel uměl vyjádřit už před téměř dvěma tisíciletími, když církev představil jako tělo. Někteří odvrhli gregoriánský chorál mj. proto, že mu chybí harmonické kvintakordy a pevný rytmus, ale neposlouchají díla soudobé vážné hudby, která jsou moderní a nacházejí hudbě nové cesty tím, že nejsou svázána tradičním taktem a harmonií.

A tak to vypadá i s latinou. Lidem ledabylého pohledu připadá jako kdovíjak moderní poukaz na to, že je pryč, že zmizela i tam, kde byla nejvíc doma, z římské liturgie, ale při bedlivém pozo-

rování ona žije, jakoby skrytým životem, ale „nic není skryto, aby nebylo odkryto“. Periodikum *Štěpánská 35* vydávané Francouzským institutem v Praze uveřejnilo v roce 1996 článek jednoho francouzského folkloristy, který sbíral mimo jiné i korsickou lidovou hudbu a napsal, že „její nádherné lidové kostelní zpěvy přešly do hospod, neboť je z kostelů vyhnala prokletá latina“. Korsičané je prý opravdu nyní s láskou zpívají, když se sejdou večer v restauraci, nic jiného jim zatím (!) nezbývá. U nás latinská kultura zrovna v takové formě sice není a tedy ani nežije, ale – jak Den latiny ukázal – latina u nás žije.

Evžen Kindler

SBOROVÁ HUDBA PŘI LITURGII V PRAŽSKÉ LORETĚ

I v letošním roce pokračuje již tradiční účinkování pěveckých sborů ze všech koutů naší republiky při bohoslužbách v chrámu Narození Páně v pražské Loreti. Každou druhou sobotu v měsíci (duben – říjen včetně) přijede na pouť jeden sbor, účinkuje při bohoslužbě a po ní může předvést krátký koncert. Smyslem celého projektu není pouze oživit toto jedinečné poutní místo duchovní hudbou, ale především umožnit sborům zasadit nastudovanou duchovní díla do patřičného kontextu a členům sborů dát poznat krásu, hloubku a inspirativnost liturgie. Letos očekáváme sbory z Prahy, Českých Budějovic, Staré Boleslavi, Jablunkova či Frýdku-Místku. Kapucini jako poděkování zpěvákům nabízejí bezplatnou komentovanou prohlídku Lorety a možnost zvýhodněného přenocování v prostorách kláštera. Všechny sbory, které by měly ještě letos nebo v příštích letech o pouť do Lorety zájem, získají více informací na <http://www.loreta.cz/cz/sobota.htm> nebo na adrese valasek.marek@seznam.cz. O účinkování sborů v minulých letech si můžete přečíst a prohlédnout fotografie na <http://www.kapucini.cz/index.php/hradcany>. V dubnu vystoupí sbor Gaudia z Prahy pod vedením sbormistřovny paní Součkové, v květnu Komorní pěvecký sbor Konzervatoře v Českých Budějovicích pod vedením sbormistra Pavla Šmolíka.

Marek Valášek

3 Tvoříme skutečně ostrůvek, vždyť i německy mluvící středoevropané, kteří stejně jako my vyslovují ce, ci a gn jako [ce], [ci] a [gn], na rozdíl od nás vyslovují eu jako [oj].

4 A nevěděl ani, zda se v něm „vyvine“ člověk – domyšleno námi: nevěděl ani, zda se v něm bude moci vtělit druhá božská osoba. Tato absurdita je propagována na stránkách 8 až 10 zmiňovaného čísla časopisu *Universum* vydaného r. 2001 v článku „Co věděl Bůh“ od G. V. Coyna SJ a obhajována na stránkách 31-33 čísla 4/2006 téhož časopisu v článku P. Gábora SJ „Naléhavý úkol – K polemice E. Kindlera s G. V. Coynem“, a napadena v článkách vydaných v Teologických textech: „Otec Coyne nemá pravdu“, 2006, č. 2, „Metody a možnosti vědy“, 2007, č. 2 a „Může přírodovědec přemýšlet o nekonečnu?“ 2008, č. 1.

Hymnus Audi benigne conditor

Letošní první číslo Psalteria vychází v postní době, kdy o nedělních latinských nešporách zpíváme hymnus Audi benigne conditor, připisovaný sv. Řehoři Velikému (540-604). Je dobré vědět, co vlastně zpíváme, pro správnou interpretaci rozumět textu. Překlady se liší v čase s proměnou jazyka, někdy je víc důraz kladen na rytmus, jindy na obsah. Pro porovnání vybíráme dvě verze překladu Františka Sušila z 2. poloviny 19. století a překlad Markéty Koronthálové z počátku 21. století. V příštím čísle se zaměříme na překlady mariánských hymnů.

František Sušil: Hymny církevní, 2. opravené a rozmnožené vydání, Brno, 1859

Z předmluvy:

Hymny církevní dvakrát jsme přeložili, nejprve v původní formě klassické,

nápotom v rýmu, aby se jich, libo-li, užiti mohlo, anož u nás nerýmovaných písní ani veřejně ani soukromně se neužívá. Při verších nejambických originálu jsme se drželi v té míře, že jsme i povahu veršů nápodobiti snažili se. A tudy jsme ve vydání tomto druhém neodstoupali chodu anapaestického ve strofách saffických (jak jsme to v prvním vydání sobě dovolili), při hexamentrech z latiny jsme ovšem přerývky penthemimerické šetřili, ale při verších těch z řečtiny přeložených jsme dle originálu přestávku v thesi třetí stopy a druhdy tak řečenou bukolickou přestávku položili, jak to sv. otec Řehoř Naz., z něhož jsme přeložili, sobě zamíloval. Nový překlad, jambický totiž, jsme k tomuto vydání přidali, abychom spolu i možnost překládání takového ukázali, kteréhož se převoditelů spisů Shakespearových zhoла odpírající až předce trochéje, jenžby jim nejlépe slušely,

zamítajíce. Nadto jsme dřívější přeložení svoje na mnoze opravili, a nadějeme se, že proměny ty se škodou nedály, nébrž že jimi překlad v libozvuku, hudebnosti, správnosti a věrnosti všelijak získal. V skutku-li tomu tak jest a s jakým prospěchem i proměny i nové překlady se od nás dály, již sám laskavý čtenář rozsoudí. Zdáli se někomu zbytečno, že dvojí převod předkládáme, nechať nás u toho slova Viktorýna ze Všehrd omluví. „Když mest nastává“, dí on, „nevyléváme starého vína ven, anož oboje má svou zvláštní chuť“. Tak on. Hymny ty jsou nejsličnějším majetkem církve a tudy nemohla v útrokách našich nerůsti láska k těmto perlám na šíji králové a choti Páně.

I.

Slyš ó dobrý Stvořiteli
Naše prosby, naše žely,
Kteréz znajíc svoji mdlobu
Vyléváme v postní dobu.

Tys jenž lidské srdce skoumá,
Ty víš že moc chatrnou má;
Vracujem se s láskou rannou,
Odpusť vinu oplakanou.

Prohřešili jsme se mnoho,
Promiň an se známe z toho;
Pro tvé jméno duši chorou
Milostí svou uzdrav sporou.

Dej brát postem v uzdu tělo
Aby hříšně nezbujnělo,
Ať duch žije v strízlivosti,
Od vad zlých se zcela postí.

Trojice nám uděl svatá,
Jenžto jedna jen jsi stata,
Ze svého bychom postu
Došli ctného v dobru zrostu.

II.

Slyš, dobrý světa Průvodce,
Jak v prosbách pláčem hluboce,
Slyš žalný Svěho lidu hlas
V ten přeposvátný postní čas.

Ty Pane duše pronikáš,
Ty slabost síly naší znáš,
Svůj s láskou obrať na nás hled
An vracujem se k Tobě zpět.

Ach zhřešili jsme zmámeně,
Již vyznáváme skroušeně,
Rač pro své jméno v nemoci
Nám udělití pomoci.

Dej tělo kázní potírat,
Dej pochetě své zapírat,
Nech strízvý duch se všeho vzdá
Co v sobě podnět hříchu má.

Dej převelebná Trojnoto
A spolustatná Jednoto,
By přeposvátný tento půst
Nám ve všem dobru zjednal zrůst.

II

A U-di, be-nigne Cónditor, * nostras preces cum flé-tibus,

sacráta in abstinénti-a fusas quadragená-ri-a. 2. Scrutá-tor

ál-me córdium, In-firma tu scis ví-rium; ad te revérsis

éxhibe remissi-ónis grá-tiam. 3. Multum quidem pecávimus,

sed párce confi-téntibus, tu-í-que laude nóminis cónfer

me-délam lánquidis. 4. Sic córpus extra cónteri do-na

per abstinéntiam, ie-iúnet ut mens sóbri-a a la-be prorsus

críminum. 5. Práesta, be-á-ta Trínitas, concé-de, simplex U-

nitás, ut fructuó-sa sint tu-is hæc parci-tátis múnera. Amen.

Markéta Koronthálová: Vexilla regis, 2004

Z Poznámky k překladu:

Při překládání výboru z latinské duchovní poezie jsem vždy dávala přednost obsahu před formou. Snažila jsem se proto překládat významy co nejbližší latinskému originálu a o verš nebo rým se pokoušet jenom tam, kde je to možné a jak je to možné, tak aby byl smysl slov věrně zachován. Nejde tedy o překlad umělecký, ale věcný, s ohledem na teologický smysl latinského originálu.

Slyš, Stvořiteli laskavý,
jak prosíme a pláceme,
když v posvátném čtyřicetidenní
si v postění odříkáme.

Ty zkoumáš nitro všech
a znáš slabosti našich sil;
těm, kdo se k tobě obrací,
prosíme, abys odpustil.

Mnoho jsme jistě zhřešili.
Odpust, když jsme se vyznali,
a pro chválu svého jména
přines lék, když jsme zeslábli.

Dopřej, blažená Trojice,
i jednoduchá Jednoto,
aby přinesl užitek
tvým věrným půst, jež konáme.

Připravila -jš-

Brixihho komorní soubor Teplice

Do redakce jsme dostali dopis sbormistra pana Bohdana Ostroveršenka z Krupky, datovaný na Tři krále 2013, ve kterém nás mj. upozorňuje na výročí čtyřiceti let vzniku Brixihho komorního souboru v Teplicích, který v roce 1972 spoluzakládal. Zmiňuje také, že v Arcibiskupském semináři, kde sídlí SDH, poznával od dětství duchovní hudbu díky varhaníkovi Jiřímu Ropkovi, „díky němuž jsem také maličko přičichl k varhanářství během prázdninové opravy varhan kostela sv. Vojtěcha v r. 1947“. Jsme vděční za vzpomínku pamětníka, kterou rádi uveřejňujeme.

Rok 2012 byl rokem 40ti let od vzniku Brixihho souboru. S výjimkou let 2005-2010, kdy došlo k částečné stagnaci, to byla léta velmi plodného působení jak ve studia a interpretaci dosud neznámých skladeb, tak v rozsahu koncertní činnosti. Ta se neomezovala jen na region nebo jeho okolí, působnost zasahovala i do Německa, Holandska a Rakouska, v roce 2004 došlo k jeho uplatnění, byť krátce, ve Francii. Mimo hudební doprovod při bohoslužbách soubor uspořádal na 400 úspěšných veřejných koncertů. Při nich jsme uplatnili přes 80 neznámých skladeb našich autorů, jejichž spartace jsem průběžně s odstupem času připravoval a divadelní dirigent a korepetitor V. Josífek (v letošním roce dosáhne osmdesátky) k nim vypracovával realizace gene-

a jezuita Josef Cukr z Bohosudova. Dobré rady a spolupráci nabídl dirigent Svatojakubského sboru Josef Hercl a jeho věrný svatovítský varhaník Otto Novák, skladatel duchovní hudby nevidomý prof. Stanislav Šebek a další.

Možná jsme měli štěstí i na benevolentní církevní tajemníky. Ať tak či tak, soubor má za sebou minulost, za kterou se vpravdě stydět nemusí. Na vystoupeních s námi rádi spolupracovali sólisté Virginie Walterová, dr. Jan Bechyně, Vladimír Rejzek, Věra Páchová a mnozí další. Orchestrální složku tvořili studenti teplické konzervatoře. Z části z nich se usilovnou prací „vylíhla“ Musica Florea pod vedením Marka Štrýncla, část působí jako hráči Severočeské filharmonie Teplice do dneška. Své ostruhy si začal s „brixákem“ dobývat dnešní šéfdirigent opery divadla F.X. Šaldy v Liberci (ten název hned po válce probíjela u „městské vlády“ má matka Anna Augustina) Martin Doubravský. Ten na jaře 1989, ještě před pádem režimu, řídil v dubnu se souhlasem vedení konzervatoře a skřípěním zubů některých nositelů socialistické kultury Mozartovo Requiem nejen v Teplicích, ale s reprízami též v Mostě, Oseku a Karlových Varech.

Soubor se může pochlubit letitou spoluprací se souborem Cantores Pragenses, Bendovo komorním orchestrem Ústí nad Labem, holandským sborem Sneeker Cantorij (dirigent prof. Bob Pruiksma), Wiener Vokal-Ensemble (dirigent Dr. Manfred Lindsbauer, organizátor mezinárodní akce „Musica Sacra über die Grenzen“) a mnoha dalšími.

Krátkou stagnaci si soubor zapříčinil sám. Volbou sice muzikálního, a přesto ale silně individualisticky zaměřeného mladého dirigenta málem došlo k jeho rozpadu. Od konce roku se nový dirigent, čerstvý absolvent konzervatoře Marek Müller, všestranně muzikální a odhodlaný téměř k sebeobětování, s absolutním sluchem a přirozeným talentem dirigenta jeví tím, kterého soubor potřebuje, tmelem kolektivu. Členská základna je postavena na původních oporách, zaručujících kontinuitu minulosti s přítomností i pohledem do budoucnosti. Víím, o čem mluvím, jistě nastane čas pro tohoto adepta, lákajícího do světa, řídit větší a výrazně profesionálnější celky, vyzkoušet celou škálu žánrů a uplatnění se v nich. V duchu doufám, že tenhle mladý už alespoň přes všechny tyhle svody velkého světa bude dohlížet, aby případný jeho nástupce i nadále vedl soubor k růstu. To lze očekávat někdy v době, kdy soubor bude slavít padesátiny.

Bohdan Ostroveršenko

rálbasu. V souboru se vystřídalo za ta léta na 200 pěvců, fluktuaci ovlivňovaly odchody na mateřství, studia či do zahraničí. Složení instrumentalistů zůstávalo téměř neměnné.

Soubor jsme zakládali v roce 1972 s tímtež varhaníkem teplického děkanství s plným vědomím problémů, které mohou nastat z možné politické šikany

té doby. Spojením nepočetných těles kostelů Nejsvětější srdce Páně v Teplicích-Trnovanech a teplického děkanství Sv. Jana Křtitele vznikl chrámový sbor, který mohl seriózně studovat rozsáhlejší skladby. V tom nás duchovně podporovali P. Ladislav Kubíček, teplický děkan František Ondrouch, biskup Štěpán Trochta, generální vikář Tomáš Holoubek

Diskografický debut varhaníka Davida Postráneckého

V druhé polovině prosince 2012 přišlo na trh CD „Varhany v kostele sv. Jana Křtitele v Uhřicích“, jež potěší nejen uhřické patrioty, ale především všechny obdivovatele múzy nejkrásnější. Pojdme se ale nejprve ohlédnout, co podnítilo vznik tohoto unikátního hudebního nosiče.

V letech 2009-2012 proběhlo ve Slavkově u Brna děkanátní školení chrámových varhaníků. O plánovaném otevření kurzu, jehož pořadatelem byla jednota Musica sacra, jsem informoval ve farnostech, o kterých jsem věděl, že by potřebovaly vychovat novou generaci hudebníků. Mimo jiné jsem oslovil i P. Jaroslava Horáka, který nabídku s vděčností přijal a stal se jedním z frekventantů tohoto kurzu, kde byl žákem vynikajícího koncertního varhaníka a improvizátora MgA. Davida Postráneckého. Naše společná setkávání vyústila v naplánování prohlídky varhan v dambořické farnosti. Stalo se tak v sobotu 28. července 2012 odpoledne. První naší zastávkou byl filiální kostel sv. Jana Křtitele v Uhřicích. David Postránecký byl z místních varhan nebyvale nadšen. Hrál na ně v kuse téměř celou hodinu. Jen tu a tam přerušil své kreace euforickými poznámkami: „No to je skvělé!“, „Jak krásně ty varhany zní!“, „Rejstřík Kopula 8' je naprosto super!“, „Já snad ani nejsem v ČR! Tento nástroj je na německé úrovni!“ Na vysvětlenou dodává, že Postránecký je naprosto spontánní, ryzí hudebník. Pokud jej nástroj nadchne, dovede na něm improvizovat celé hodiny, a to ve všech hudebních stylech! A přesně to byl případ uhřického organa opus 4 firmy VARFI s. r. o. z Radimi, postaveného v roce 2008 na základě dispozice navržené farářem a benediktinem dolnorakouského opatství Panny Marie v Göttweigu, členem tehdejší organologické komise brněnské diecéze R. D. ICLic. Mgr. Janem Nepomukem Martinem Bejčkem, OSB.

REJSTRÍKOVÁ DISPOZICE

Jednomanuálové varhany s pedálem – sedm znějících rejstříků, mechanická tónová i rejstříková traktura, zásuvková soustava vzdušnic.

I. Manuál: rozsah klávesnice C – g3, 56 tónů, tlak vzduchu 550 Pa

Kopula 8', 56 píšťal, dřevo – dub (kryté)
Kopula 4', 56 píšťal, dřevo – smrk (kryté)
Principál 4', 56 píšťal, cín 80% (prospekt)
Oktáva 2', 56 píšťal, cín 80% (prospekt)
Kvinta 1 1/3', 56 píšťal, cín 70%
Cimbál 3 x 1', 56 píšťal, cín 70%

Pedál: C – f1, 30 tónů, tlak vzduchu 600 Pa
Burdon 8', 30 píšťal, dřevo – smrk

Pomocné zařízení:

spojka I – P 8'

Poté jsme navštívili i farní kostel sv. Martina Tourského v Dambořicích, kde jsou jednomanuálové varhany s pedálem, devíti znějícími rejstříky (manuál – 7 rejstříků, pedál – 2 rejstříky), mechanickou trakturou a kuželkovými vzdušnicemi. Nástroj postavil v roce 1897 Josef Hauke z Uherského Hradiště. Postránecký během několika málo minut vyzkoušel jednotlivé registry, načež znechucen zavřel kryt hracího stolu...

Naše organologické setkání dále pokračovalo prohlídkou nově zrenovované fary. Na fotografiích jsme shlédli původní stav této budovy, pro níž se nejvíce hodilo označení „ruína“, nyní je to nejkrásnější farní úřad v širokém okolí. V příjemném prostředí a za vlídné pohostinnosti R. D. Jaroslava Horáka jsme zavzpomínali na děkanátní školení varhaníků ve Slavkově u Brna a rozebrali možnosti řešení nového královského nástroje v Dambořicích. Dohodli jsme se také na uspořádání koncertu duchovní hudby, který se realizoval 23. září 2012 (viz Frydrych, Karol. Koncert duchovní hudby v Uhřicích. In: Zpravodaj Musica sacra 20, 2012, č. 5, s. 10-11.). Bez záměrů není, že na koncertu zazněla improvizace citující téma poutní písně Před věky zvolená Panna Maria, tedy té, která se každoročně zpívá při průvodu mariánských soch na žarošické Zlaté sobotě. Příznivý ohlas publika jen potvrdil správnost původního záměru, vydat CD, jež by reprezentovalo dambořickou farnost.

Z akustických důvodů (v chladnějším prostředí se zvuk lépe nese) se natáčení uskutečnilo v sobotu 24. listopadu 2012, v týdně, kdy měla patronka všech chrámových hudebníků sv. Cecílie svátek (22. listopadu). „Při nahrávání CD mě inspirovala okolní příroda i milované Žarošice“, dodává Postránecký, který již po léta pravidelně navštěvuje zmíněnou obec, nejen o poutích! V kostele sv. Anny odehrál také několik mší. Má prostudovánu historii Žarošic i zaniklé rezidence na Silničné. Je znalcem historických silnic, zaniklých osad a rád se prochází v blízkém Ždánickém lese. Nahrávání proběhlo od 9:00 do 12:00, tedy v relativně velmi krátkém čase.

Na CD je patnáct děl: dvě patří skladateli Janu Zachovi (1713-1773) – Fuga c moll, Preludium c moll, třináct zbývajících improvizací Davidu Postráneckému: devět improvizací je volných (dvě z nich obsahují téma Františka Kolavíka a Ennio Morricone), čtyři improvizace zpracovávají motivy písní z jednotného Kancionálu: Slyš, jaký to nad řekou; Ježíši Králi; Kristus vítězí a Svatý Václave. Společným jmenovatelem kompaktního disku je česká

POSTNÍ VARHANY

Farnost sv. Ludmily v Praze na Vinohradech srdečně zve na cyklus hudebních meditací „Postní varhany – varhanní improvizace inspirované gregoriánským chorálem“

3. neděle postní 3. 3.:

varhany – Jakub Janšta
Ženská gregoriánská schola – D. Štefancová

4. neděle postní 10. 3.:

varhany – Miroslav Pšenička
Schola Cantorum Pilsensis

5. neděle postní 17. 3.:

varhany – doc. Jaroslav Tůma
Amici Musicae Antiquae – Jaroslav Orel

Začátek vždy v 15. 45 hod.

Soubory budou zpívat při mši v 16.30 hodin

kostel sv. Ludmily na Vinohradech

hudba. Durata 76 minut.

V úvodu článku jsem zmínil, že se jedná o unikátní hudební nosič. Toto tvrzení si bezesporu žádá vysvětlení. Předně však nutno přiznat, že uhřické varhany jsou kompromisem. Do malinkého, ale půvabného kostelíku z 1. poloviny 14. století, který drží primát nejstarší sakrální stavby regionu, nebylo možno – přes zvětšení kůru v roce 2007 – navrhnout šestnáctistopý pedálový registr, jelikož jinak by se na kůr nevešel chrámový sbor. Varhany tedy sice postrádají rejstřík Subbas 16', který „tvrdí muziku“ či druhý manuál, ale zato mají jiné trumpfy:

- kvalitní řemeslné zpracování
- mechanickou trakturou, jež přesně reaguje na povel interpretů – nedochází zde ke zpoždění ozevu tónu
- ušlechtilý zvuk – nejvíce se povedl rejstřík Kopula 8'
- rejstříky znějí vyrovnaně v celém rozsahu
- velmi příjemný chod kláves
- snadné ovládání táhel rejstříků.

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že uhřický nástroj neumožňuje interpretovat varhanní literaturu v celé své šíři. Přesto, na základě výzkumu o stavu varhan, realizovaném v rámci bakalářského studia oboru Hudební věda na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity (2005-2008), mohu konstatovat, že varhany firmy VARFI, opus 4, v kostele sv. Jana Křtitele v Uhřicích, jsou nejlepším nástrojem v regionu Ždánisko. Níže uvádím také nezažaté názory několika

významných hudebníků naší diecéze:

David Postránecký: „Varhany v Uhřicích jsou nad běžné poměry v ČR. Mají nádherný ušlechtilý zvuk, jednotlivé rejstříky jsou okouzlující svou barvou a jemnou intonací, celkový zvuk působí kompaktně.“

Petr Kolař (varhaník katedrály sv. Petra a Pavla, pedagog): „Varhany v Uhřicích jsou precizní varhanářskou prací. I když nejsou velké, nabízejí množství inspirativních barev, jak v jednotlivých rejstřících, tak v jejich kombinaci. Můj pocit ze hry na tomto nástroji byl maximálně příjemný.“

Martin Jakubiček (koncertní varhaník): „Jedná se o zvukově velmi ušlechtilý nástroj 'šitý na míru' opravdu miniaturnímu prostoru. Jediné, co mi trochu scházelo, byl 16' pedálový rejstřík.“

Zdeněk Pololáník (hudební skladatel, varhaník): „Útulný nástroj s vhodně volenými rejstříky na velikost a prostor malého, ale velice pěkného a udržovaného kostelíka. S chutí jsem si na ně zahrál v kombinacích barev, od pianissima až po pleno, naplňujíc plným vyváženým zvukem chrámový prostor. Oceňuji pana faráře Jaroslava Horáka, kterého jsem poznal jako velmi hudbymilovného, že nechal tyto varhany zbudovat. Příhodný nástroj je pro všechny účastníky bohoslužeb velikou podporou při zpěvu a s adekvátní úrovní varhaníka umocňuje zbožnost přítomných.“

Dalším faktorem, který posouvá tento kompaktní disk do kategorie nevšedních, je dramaturgie založená na improvizacích. Ten kdo sleduje ediční plány hudebních vydavatelství ví, že by bylo nahráno nesčetné množství varhanní literatury, jen málokterý interpret si troufne jít na trh se svými improvizacemi.

Ačkoli pro jednotu Musica sacra David Postránecký spolu s kolegy varhaníky nahrál řadu hudebních nosičů, jež vyšly v ediční řadě Varhanní preludia či jako příloha učebnice Škola na varhany, CD „Varhany v kostele sv. Jana Křtitele v Uhřicích“ je jeho sólovým debutem. Již od útlého dětství byl David Postránecký (* 12. května 1975, Brno) hudebně formován svojí maminkou Hedvikou (studovala hru na akordeon a klavír v Kloboukách u Brna a Hustopečích), která doposud aktivně zpívá v Dómském smíšeném sboru. Základy hry na klavír získal u tehdejšího sbormistra brněnského Národního divadla Josefa Zaplatilka na Obvodním kulturním a vzdělávacím středisku Brno (1983-1986), ke kterému následně chodil na soukromé hodiny v Janáčkově divadle (1986-1987), poté na Lidové škole umění Vídeňská v Brně,

kde kromě klavíru (1987-1990) studoval i hru na varhany (1988-1990) u Dagmar Navrátilové. Paralelně však bral i soukromé hodiny klavíru u Anny Kučerové (1988-1989), jež za svůj život vychovala téměř sedm desítek profesionálů, v roce 2009 jí bylo in memoriam udělena Cena města Brna. „Anně Kučerové vděčím za mnohé, de facto mě připravila k přijímacím zkouškám na konzervatoř“, podotýká. Na Konzervatoři Brno (1990-1996) vystudoval hru na varhany ve třídě Drahomíry Horákové, improvizaci u Františka Kolavíka a kompozici u Pavla Nováka-Zemka. Poté pokračoval ve studiu na Janáčkově akademii múzických umění (1996-2003) ve varhanní třídě Aleny Veselé, v improvizaci byl žákem Karla Pokory, v kompozici Františka Gregora Emmerta. JAMU absolvoval z oborů: hra na varhany (MgA., 2001), kompozice (MgA., 2003). Zúčastnil se několika mezinárodních soutěží a mistrovských kurzů v interpretaci i improvizaci (Peter van Dijk, Wolfgang Seifen, Hans Haselböck, Loïc Mallie, Tomasz Adam Nowak). Získal čestné uznání na Mezinárodní varhanní soutěži (Brno 1997), je vítězem celostátní soutěže ve varhanní improvizaci (Opava 1998) a finalistou mezinárodní prestižní soutěže v improvizaci (Holandsko, Haarlem 2000). Kromě ČR koncertoval v Německu, Rakousku, Slovensku, či v Litvě (2003) a Francii (2004), kde provedl varhanní recitály. Pedagogicky působil na Základní umělecké škole Vídeňská v Brně (2000-2002) a Konzervatoři Brno (2002-2007), nyní učí na Církevní konzervatoři Opava (2006-dosud), Janáčkově akademii múzických umění v Brně (2008-dosud) a soukromé ZUŠ A. R. K. Music Brno (2008-dosud). Je lektorem varhanní improvizace na kurzech brněnské jednoty Musica sacra (2006-dosud), na Slovensku spolupracuje s Pedagogickou fakultou Katolické univerzity v Ružomberku (2004-dosud), kde každoročně vyučuje na Kurzu pre organistov a kantorov v Terchové. Kromě výše uvedeného působil také jako liturgický varhaník v kostele sv. Jana Nepomuckého ve Starém Lískovci (1990-1995), od roku 1996 začal spolupracovat s varhaníkem Petrem Kolařem na Starém Brně, následně v brněnském dómu, kde nyní doprovází zvláště orchestrální produkce. Dne 27. září 2009 hrál na varhany při pontifikální mši papeže Benedikta v Brně-Tuřanech (viz Frydrych, Karol. Návštěva papeže Benedikta XVI. v Brně. In: Opus musicum - hudební revue 41, 2009, č. 5, s. 42-45). Kromě pedagogické a koncertní činnosti se věnuje také kompozici – největší skladbou je Symfonie (2003). Píše však např. i drobná varhanní interludia na motivy písní z jednotného Kancionálu, jež vyšla v ediční řadě Varhanní preludia jednoty Musica sacra.

CD Varhany v kostele sv. Jana Křtitele v Uhřicích vyrobilo TONSTUDIO Jaromír Rajchman z Dolních Bojanovic – jedna z nejlepších firem v oboru na území naší vlasti. Prodejní cena je vskutku lidová: 180,- Kč. Celý projekt se realizoval díky velkému nadšení interpreta i R. D. Jaroslava Horáka. Deo gratias.

Karol Frydrych

KONKURS NA OBSAZENÍ MÍSTA ŘEDITELE KŮRU PŘI KOSTELÍCH TÁBORSKÝCH

Na základě usnesení obecního zastupitelstva král. města Tábora ze dne 12. října 1883 obsadí se místo ředitele kůru a kostelní hudby v Táboře, s kterýmž spojeno jest slušné 500 zl. ročně z obecního důchodu mimo některé menší stálé příjmy ze záduší a z nadací, dále pak obvyklá štol a z církevních výkonů, od stran vyžádaných. Místo toto obsadí se na dobu jednoho roku provisorně, po jejímž uplynutí v případě dostatečného osvědčení se nově zvolený ředitel kůru o ustanovení definitivní zažádati může. Povinnosti jeho budou veškeré funkce ředitele kostelní hudby a bezplatné vyučování několika chlapců a dívek ve zpěvu a hudbě.

Kdož o místo to ucházeti se chce, nechť do dne 30. listopadu 1883 podepsané městské radě zašle svou žádost opatřenou původním vysvědčením o absolvování tříročního theoreticko-praktického běhu pro varhaníky a ředitele kůru s prospěchem dobrým, dále pak hodnověrné průkazy o všestranné znalosti hudby, zvláště též o způsobilosti vyučovati houslím, zpěvu a klavíru, o tom, že jest náboženství křesťansko-katolického a že dosáhl 25tý a nepřekročil ještě 35tý rok věku svého, o rodinných poměrech svých, jakož i o tom, že jest aktivní vojenské povinnosti prost, úplně zdrav a mravně zachovalý, konečně pak doklady svého dosavadního víceletého praktického hudebního zaměstnání.

Pánům žadatelům, které městská rada do volebního terna předběžně zvolí a k tomu zvláště vyzve, bude třeba, by se v určený den před vlastní volbou v Táboře osobně představili a svou dovednost hudební prakticky tu osvědčili.

Připomíná se, že jest v Táboře hojná příležitost vyučovati zpěvu a hudbě soukromě i na školách.

Z rady obce král. města Tábora, co z úřadu patronátního, dne 15. října 1883 starosta M. Schöne, m.p.

Rozum, který se chce zbavit krásy, je zaslepený

Ohlédnutí za pontifikátem Benedikta XVI. z hlediska duchovní hudby

Postava Josefa Ratzingera byla všem milovníkům duchovní hudby a provozovatelům hudby liturgické známa dávno, již od jeho raných dob kardinálských. Není účelem tohoto článku pokusit se o přehled všeho duchovně i esteticky zasvěceného psaní, promluv i přednášek Josefa Ratzingera, každý chrámový hudebník nejdříve jeho text četl.

Proto mnozí očekávali po jeho zvolení na papežský stolec pořádný průvan, který vymete mnoho nepodařených nánosů a usazenin z oblasti církevní hudby a dosadí velkou chrámovou hudbu zpět na její zasloužené výsluní. Měsíce ubíhaly a nabroušená encyklika ve stylu „no rock, no pop, no candellectrice“ nepřicházela. Je sice fakt, že hned v prvním roce svého pontifikátu zrušil Benedikt XVI. tradiční popový vánoční koncert v aule Pavla VI., ale to nebylo žádné tažení proti žánru, jen reakce na to, že čeho je moc, toho je příliš. Některým očekáváním z toho Benediktova otálení začaly téct nervy a encykliku pro jistotu (jak by to byl napsal, kdyby to byl napsal) napsali za něj. Kolovala tehdy jako apokryf (ještě před vznikem Psalteria) i v našich luzích a hájích a nadělala na chvíli trochu zmatku.

Ukázalo se však, že násilné vymetání zlořádů Benediktovým stylem není. Spíše lehká pošouchnutí a drobné provokace, jako například zmínka o zmínce o islámu při Řezenské přednášce, tu a tam odpověď na otázku novináře v letadle při zahraničních cestách. Podobně jednal i v oblasti hudby, leč protože to bylo jen o hudbě, tak tentokrát bez mediálního zájmu. Zřetelně dával najevo své preference. Přijímal ve Vatikánu mnoho vynikajících sborů a orchestrů a krátkými promluvami dával najevo své potěšení nad jejich výkony i repertoárem. Pro účinkování ve sv. Petru takové sbory dokonce aktivně zval. S nadějí, že toho, že chrámovou hudbu lze dělat i velmi dobře, si snad někdo všimne a vezme si z toho pozitivní příklad. Nehaněl, kde by snad mohl, ale chválil všude, kde měl příležitost. Duchovní hudbu moderoval jako slušně vychovaný divák. Potleskem, poděkováním, výmluvným výrazem v očích. Bylo to jemné, vkusné, ale dalo se to přehlédnout a tvářit se jako by nic. Co se nepovedlo na jedné zahraniční cestě, toho se organizátoři museli vyvarovat na další. Velké papežské liturgie včetně těch na setkání mládeže pomalu přece jen měnily svůj hudební výraz. Ale přece jen se papež občas vyjádřil i velmi jasné, zřetelně a varovně. Když jsem připravoval tento článek, procházel jsem si nej-různější texty jeho pontifikátu. A jeden,

který tehdy prakticky ušel pozornosti, mi připadá natolik prorocký, že jej využívám i pro tuto vzpomínku. Byla to odpověď na otázku při setkání s diecézními kněžími diecéze Brixen při své letní dovolené v roce 2008:

Otázka: Svatý Otče, jmenuji se Willibald Hopfgartner, jsem františkán a působím ve škole a v různých kruzích vedení řádu. Vy jste ve svém proslovu v Řezně zdůraznil podstatnou spojitost mezi Duchem svatým a lidským rozumem, na druhé straně jste vždy zdůrazňoval důležitost umění a krásy, estetiky. Neměla by tedy být vedle konceptuálního dialogu o Bohu (v teologii), znovu v hlásání a liturgii zdůrazňována estetická zkušenost?

Odpověď Benedikta XVI.:

Myslím si, že obě věci jdou ruku v ruce: rozum, přesnost a poctivost v reflexi o pravdě a kráse. Rozum, který by se nějakým způsobem chtěl zbavit krásy, by byl rozpolcený, byl by to zaslepený rozum. Pouze jejich spojení vytvářejí celek a pro víru je právě toto spojení důležité. Víra musí neustále čelit výzvám myšlení této doby, aby nepůsobila jako jakási nerozumná legenda, kterou udržujeme při životě, nýbrž, aby opravdu byla odpovědí na velké otázky; aby to nebyl jen zvyk, nýbrž pravda, jak to kdysi řekl Tertullián. Sv. Petr ve svém prvním listu napsal větu, kterou teologové středověku vzali jako oprávnění, téměř jakési pověření k teologické práci: Buďte stále připraveni obhájit se před každým, kdo se vás ptá po důvodech vaší naděje (Petr 13, 15) – apologie (obrana) logu naděje, totiž proměnit logos, důvod naděje, v apologii, v odpověď lidem. Zřejmé je, že byl

přesvědčen o tom, že víra je logos, že to je rozum, světlo, které pochází ze stvořitelského Rozumu a ne nějaká slátanina, plod našeho myšlení. A tu je důvod, proč víra je univerzální, kvůli tomu může být sdělitelná všem.

Avšak právě toto stvořitelské logos není logem pouze technickým, má široký dosah, je to logos, který je láska a jako takové se má vyjadřovat krásou a dobrem. Kdysi jsem řekl, že umění a svatí jsou pro mě největší obhajobou naší víry. Argumenty předkládané rozumem jsou absolutně důležité a nezadatelné, ale stejně mohou v někom zanechat nesouhlas. Když ale hledíme na svěťce, na tuto zářivou stopu Boží napříč dějinami, vidíme, že tam je opravdu síla dobra, která odolává tisíciletím, tam je opravdu světlo ze světla. A právě tak když kontemplujeme krásy vytvořené vírou, ty jsou prostě, řekl bych, živým důkazem víry. Když se dívám na tuhle krásnou katedrálu, je to živé hlásání! Ona sama mluví a vyjdeme-li z její krásy, dokážeme viditelně hlásat Boha, Krista a všechna jeho tajemství. Zde totiž dostaly formu a hledí na nás. Všechna velká umělecká díla, gotické katedrály i úchvatné barokní kostely, všechny jsou zářivým znamením Boha a tedy jeho opravdovým projevem, zjevením. A v křesťanství jde právě o tuto epifanii, o toto zjevení: že se Bůh zjevuje a září. Právě jsme slyšeli varhany v celém jejich lesku a já si myslím, že velká hudba vzniklá v církvi je něčím, co činí slyšitelným a vnímatelným pravdu naší víry: od gregoriánského zpěvu k hudbě katedrál až po Palestrinu a jeho epochu, až k Bachovi, Mozartovi a Brucknerovi a tak dále... Při poslechu těchto děl (Bachových Pašijí, jeho mše h-moll a jiných velkých duchovních skladeb, polyfonie XVI. století, vídeňské školy a vši té hudby i menších skladatelů) náhle cítíme: tohle je pravda! Kde vznikají díla tohoto druhu, tam je Pravda. Bez intuice, která objeví právě tvůrčí srdce světa, taková krása vzniknout nemůže. Proto si myslím, že bychom si vždycky měli počínat tak, aby ty dva přístupy – teologická i estetická zkušenost – působily spolu, spojuvat je dohromady. Když dnes diskutujeme o rozumnosti víry, diskutujeme právě o skutečnosti, že rozum nekončí tam, kde končí experimentální objevy, nekončí v pozitivismu. Vývojová teorie vidí pravdu, ale vidí z ní jen polovinu; nevidí, že za tím vším je Duch stvoření. My bojujeme o rozšíření působnosti rozumu, který totiž je otevřen i pro krásu a nesmí ji nechat stranou jako něco úplně cizího a ne_rozum-

ného. Křesťanské umění je uměním racionálním. Vezmeme si gotické umění nebo velkou hudbu nebo také právě naše barokní umění: vše je to umělecký výraz velmi rozšířené mysli, v níž se srdce a rozum setkávají, krása a pravda se dotýkají. A čím více pak dokážeme žít v kráse a pravdě i my, tím více se bude moci víra vrátit k tomu, aby byla tvořivá i v naší době a byla vyjadřována přesvědčivou uměleckou formou.

A tak, drahý otče Hopfgartnere, díky za vaši otázku. Snažme se působit tak, aby oba způsoby reflexe, onen estetický i onen noetický, byly v jednotě a v této velké plnosti kéž se projeví úplnost a hloubka naší víry.

Přeložil Josef Koláček, podle RaVa.

Tento pontifikát se v oblasti duchovní a hlavně liturgické hudby reformním nestal. A Benedikt XVI. se v tomto ohledu nezařadil po bok Řehoře Velikého a Pia X. Ale dostatečně jasně dal najevo, že tvůrčí menšinou máme být my. Že reforma (a to ani reforma reformy) se úplně shora dělat nemá a snad už ani nedá. A že papež není papežem proto, aby vzbuzoval podezření, že církevními mechanismy prosazuje své hudební preference. Což bude dobré si pamatovat, zvláště kdyby se příštím stavitelem mostů stal někdo, kdo si oblíbí nēja-ký naleštěný cross-over italského stříhu. Svatý otče, děkujeme za tu lekci.

Jiří Kub

Dobrý den,

Zjišťujete zájem o případný víkendový kurz, ptáte se na zkušenosti atd. V Prostějově už několik let probíhá vždy od září do června Kurz pro varhaníky a sbormistry. Každý rok je trochu jiné zaměření. Setkání jsou jednou za pět či šest týdnů.

Já sama jsem absolvovala jeden celý roční kurz a pak nárazově několik setkání podle tématu.

Moc mě to obohatilo pro moji práci se scholou. Prohloubila jsem si znalosti harmonie, naučila se podrobně rozebrat skladbu a dostala jsem spoustu inspirace týkající se repertoáru na jednotlivé svátky a slavnosti. Jsem za tento počín velice vděčná.

Pokud chcete pomoci hudebníkům třeba konkrétně v okolí Prostějova, stálo by za to ve Vašem časopisu třeba napsat něco málo o této aktivitě. Kurz pořádá Mgr. Václav Večeře. Je to kvalitní a zkušený varhaník, velký obdivovatel génia p. Olejníka, a také velký znalec duchovní hudby. Tolik moje zkušenosti. Přeji vše dobré, kéž jsme vždy dobře naladěni.

Jana Růžičková

Z redakční pošty

Dobrý den,

děkuji za Váš zájem i podporu tohoto druhu vzdělávání. Naše kurzy liturgické hudby pořádáme spolu s varhaníkem Ondřejem Muchou již od roku 2007. Vznikly na podnět P. Pavla Cahy, který si je u nás objednal pro varhanice ze svých farností. Postupem času jsme oslovili varhaníky a sbormistry celého děkanátu Prostějov, následně také okolních děkanátů Vyškov a Konice. V současné době probíhá první rok třetího dvouletého cyklu, v němž vyučujeme patnáct účastníků, převážně z farností děkanátu Prostějov. Někteří posluchači přijíždí ale také z brněnské a ostravsko-opavské diecéze.

Setkáváme se od září do června, vždy jednu sobotu v měsíci od 9.00 do 16.00. Účastníci si mohou vybrat z následujících přednášených okruhů: Hudební nauka harmonie, Intonace a rytmus, Liturgická hudba při bohoslužbách a v liturgickém roce, Základy taktovací techniky, Práce se smíšeným sborem a partiturou, Sbornistrovská praxe, Nauka o varhanách, Liturgické varhany a Interpretace varhanní literatury a varhanní improvizace. Kurzy probíhají za finanční podpory Cyrilometodějského gymnázia a MŠ v Prostějově.

Teoretické disciplíny vyučují kolektivně já v prostorách CMG, ve Hře na varhany a varhanní improvizaci vede posluchače Ondřej Mucha a výuka probíhá individuálně buď na pedálovém harmoniu v učebně CMG nebo u varhan prostějovských kostelů. Návštěvníci kurzů dostávají u některých předmětů autorsky zpracovanou skripta a množství varhanních i sborových notových materiálů. Snažíme se o maximální individuální přístup a hlavně o praktické zapojení posluchačů do výuky a umožnění vyzkoušet si nabyté znalosti v praxi. Každý rok ukončuje společné kolokvium nad odpřednášenými tématy a v případě zájmu také pěší červencová pouť na Velehrad.

Výjimku v této koncepci navazující výuky jsme udělali ve školním roce 2011/2012, kdy jsme upořádali deset monotematicky zaměřených setkání, namátkou zmíním: Neznámá ordinaria a žalmy (Václav Večeře), Setkání se sbormistrem (Petr Kolař), Liturgická hudba adventu a vánoc (Václav Večeře), Varhanní improvizace v době postní a velikonoční (Ondřej Mucha) či Gregoriánský chorál (Josef Gerbrich). Tyto přednášky se setkaly s poměrně velkým zájmem, proto bychom v nich částečně rádi pokračovali i letos, kdy se nad plán pravidelných sobot chystáme pozvat Zdeňka Pololánika a znovu uspořádat setkání o varhaní improvizaci při liturgii či gregoriánský chorál s Josefem

Gerbrichem a jeho Svatomichalskou gregoriánskou scholou.

Několik informací o lektorech: Václav Večeře (1980) vystudoval Učitelství pro střední školy a Sbornistrovství chrámové hudby na Univerzitě Hradec Králové. Aktivně působí jako varhaník a sbormistr farnosti Želeč u Prostějova, soukromě vyučuje hru na varhany a spolupořádá celoroční kurzy liturgické hudby pro varhaníky, sbormistry a vedoucí chrámových schol.

Ondřej Mucha (1986) vystudoval hru na varhany na Konzervatoři Evangelické Akademie v Kroměříži. Ve studiu varhanní hry pokračoval v oboru Sbornistrovství chrámové hudby na Univerzitě v Hradci Králové a odborné vzdělání ve varhanní hře si rozšířil na Mezinárodním mistrovském interpretačním kurzu na Janáčkově akademii múzických umění v Brně. Jako chrámový varhaník působí v klášterním kostele sv. Jana Nepomuckého v Prostějově a věnuje se pravidelně koncertní činnosti v České Republice i zahraničí. Jako interpret se věnuje varhanní hudbě všech stylových období se zaměřením na českou hudbu 17. - 20. století, např. varhanní dílo prof. Bedřicha Antonína Wiedermanna. Pedagogicky působí na Biskupském gymnáziu Bohuslava Balbína v Hradci Králové (výuka hry na varhany) a jako lektor kurzu pro chrámové varhaníky při Cyrilometodějském gymnáziu v Prostějově (hra na varhany, varhanní improvizace). V roce 2012 byla Ondřeji Muchovi v rámci varhanní soutěže ORGANUM REGIUM udělena cena za vynikající pedagogické vedení.

S pozdravem Václav Večeře

Pouť do Izraele pozdávka

Vážení a milí členové a přátelé Společnosti pro duchovní hudbu,

na listopad letošního roku, který je Rokem víry vyhlášeným papežem Benediktem XVI., připravila Společnost pro duchovní hudbu ve spolupráci s CK Křížek poutní duchovní cestu do Izraele „Po stopách Ježíše z Judské pouště do Jeruzaléma“, na kterou vás tímto co nejdříve zveme.

Cílem poutní duchovní cesty je poznat a zažít zemi spojenou s dějinami židovského národa, životem Ježíše Krista a působením prvotní církve. Setkání s pátým evangeliem – jak Svatou zemí označuje i Benedikt XVI. – lze uskutečnit různým způsobem. Náš způsob nebude spočívat v úspěchaných návštěvách jednoho biblického místa za druhým, nýbrž v pozvolném pronikání do biblické krajiny, do geografie Boží cesty s člověkem. Z pouště starozákonních proroků přes Betlém a Galileu dorazíme v pátek odpoledne do Jeruzaléma, abychom na místě prožili své osobní velikonoce. Naším prvotním cílem nebudou jednotlivá svatá místa, ale cesta, jejíž cíl i počátek leží v Jeruzalémě. Zde se na závěr cesty připojíme i k účastníkům Národní poutě do Svaté země, se kterými budeme slavit závěrečnou bohoslužbu.

Duchovně nás na této cestě bude doprovázet P. Stanislav Příbýl CSsR, který je mnohým z vás znám z jeho pasportačního působení na Svaté Hoře a ze služby generálního vikáře Biskupství litoměřického.

Veškeré podrobnosti týkající se cesty získáte na www.ckkriizek.cz a z přílohy letošního letáku.

Přihlašovat se budeme přímo u CK Křížek (Hájíčkova 206/15, 143 00 Praha 4, tel.: 241 911 248, nebo 732 922 737), popř. na e-mailové adrese: info@ckkriizek.cz + budu rád, pokud do kopie napíšete: pouta@sdh.cz, abychom i my o vaši přihlášce věděli. Uzávěrka přihlášek pro členy a přátele Společnosti pro duchovní hudbu je 15. dubna 2013. Doporučuji však přilížit s přihláškami neotálet, neboť CK Křížek očekává veliký zájem a přihlášky budou zohledňovány v došlém pořadí. Pokud k 15. dubnu kapacita cesty nebude obsazena, otevřeme cestu i dalším zájemcům mimo řady členů a přátel Společnosti pro duchovní hudbu.

Již dnes se těším na setkání s těmi z vás, kteří pozvání k pouti budou moci přijmout. A na ty z našich členů, kteří pozvání přijmout nemohou, budou zcela jistě pamatovat účastníci této poutní duchovní cesty ve svých přímluvných modlitbách ve Svaté zemi.

Zdraví

Pavel Svoboda

DOTACE NA OBNOVU HISTORICKÝCH VARHAN

Sešli jsme se v SDH spolu s panem sborníkem Ministerstvo kultury vyhláší každým rokem dotace v Programu restaurování movitých kulturních památek. „Z tohoto programu jsou poskytovány finanční příspěvky na náklady spojené s obnovou (restaurováním) movitých kulturních památek, zejména takových, které jsou významnými díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi a jsou umístěny v budovách zpřístupněných veřejnosti pro kulturní, výchovně-vzdělávací nebo náboženské účely.“ Za úředními formulacemi se skrývá možnost žádat na obnovu varhan, které jsou památkově chráněny nebo jsou součástí památkově chráněného objektu-kostela. Na takový projekt je třeba se dobře připravit, a proto už nyní, byť uzávěrka žádostí na příští rok bývá koncem června, upozorňujeme na tuto možnost na stav v roce 2012/2013 – jsou tu formuláře, podmínky, přehled podpořených oprav v posledních třech letech (www.mkcr.cz - v části Granty a dotace).

Před podáním žádosti je třeba si dobře rozmyslet, jak odpovědět na jednotlivé okruhy otázek, kterými jsou:

Kulturní význam a technický stav

zda jsou varhany chráněny samostatně nebo jako součást kostela, zda jsou v umístěny někde v depozitáři nebo v původním interiéru, zda je třeba je opravit, restaurovat či zachránit (havarijní stav)

Způsob prezentace památky - stávající a po obnově

prezentace ministerské dotace je velmi důležitá. Úřad chce vědět, jaký zájem vás vede k obnově varhan – zda soukromý, komerční, veřejný neziskový, jak budete nástroj prezentovat veřejnosti – zda každý den, každý týden, krátkodobě nebo vůbec

Způsob ochrany

jak jsou varhany zabezpečeny – zda je zajištěn komplexní stálý monitoring, jen dílčí příležitostně sledování nebo pasivní, tj. prakticky žádný

Předpokládaný restaurátorský zásah

tato část se týká konkrétní dokumentace projektu obnovy, předpokládaného rozsahu, výběru restaurátora

Budete muset přiložit mnohé doklady: o vlastnictví (např. kupní smlouva, darovací smlouva, doklad o vypořádání

dědictví, eventuelně čestné prohlášení ne starší 6 měsíců); aktuální fotodokumentaci technického stavu; specifikaci druhu, rozsahu, způsobu, termínu provedení a sjednané nebo odborně odhadnuté ceny obnovy (restaurování); záměr prezentace movité kulturní památky veřejnosti pro kulturní nebo výchovně vzdělávací účely; specifikaci způsobu ochrany movité kulturní památky před poškozením, zničením nebo odcizením.

Žádost předkládá vlastník movité kulturní památky (varhan) odboru památkové péče Ministerstva kultury prostřednictvím příslušného územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu, které zároveň poskytne vlastníkovu bezplatnou odbornou pomoc při zpracování záměru. Diecézní organolog jistě ví, jak dál postupovat, on je první, kdo posoudí stav nástroje. Iniciativa však může vyjít od varhaníka nebo od farníků, jejich podíl na obnově je často významný a to nejen při shromáždění peněz na spolufinancování, ale především pro další život opravených varhan. Na závěr přejeme, aby v kostelech opět zazněly kvalitní nástroje!

Do příštího čísla máme připravenou informaci o dvou takových zrealizovaných projektech.

-jř-

NEODHLAŠUJTE PSALTERIUM

Vážení čtenáři, občas dostaneme dopis, že nechcete dál odebrat Psalterium. Důvodem není cena, ale to, že nemáte čas celé číslo během dvou měsíců přečíst, že některé články jsou příliš odborné, že vám slábne zrak apod.

Na vysvětlenou k platbě 200 korun měsíčně: není to předplatné Psalteria, ale roční poplatek člena Společnosti pro duchovní hudbu. Zpravodaj je určen pro vaši lepší informovanost o dění v SDH, o událostech a příležitostech, pro vaši hlubší znalost aktuálních otázek duchovní hudby.

Proto vás prosíme, neodhlášte Psalterium, ale vezměte ho s sebou do kostela a nechte ho někde vedle Katolického týdeníku a farního věstníku. Jistě se najde někdo, kdo si ho zdarma odnese a se zájmem přečte, i když není členem SDH. Děkujeme!

redakce

Stalo se a stane

Milí čtenáři,

především přeji všem – i časopisu Psalterium – hojnost Božího požehnání v novém roce a v této postní době zvlášť. Pokud čtete tyto řádky, zjevně jste prožili a přežili radosti vánočních a novoročních oslav, v nichž jistě byla i spousta krásné duchovní hudby, a nyní se nacházíte ve stádiu dobrých předsevzetí ohledně povánočních a postních diet, pomalu nacvičující Svatý týden a Velikonoce.

Počínáme další ročník našeho časopisu a s ním i do gratulací těm členům SDH, kteří tak mají odkroucen další rok v muzikantské službě Pánu Bohu: na dálku slavné Živijó uslyší především Aneta Szukalská, která slaví kulatiny.

Kristových let se dožil Radek Holub. Polokulatiny budou slavit Lucie Nováková a Josef Novák.

Nekulaté narozeniny pak oslaví sestry – členky (dámy mají přednost) Alena Adamcová, Věra Hájková, Hana Havlová, Růžena Hejná, Daniela Javorčková, Markéta Kabelková, Ludmila Kindlerová, Lenka Konečná, Světlana Němcová, Maria Procházková, Venceslava Snětinová, Zdenka Srkalová, Jana Svobodová a Magdaléna Štamfestová.

Neomládli ani někteří kůrovci, zejména Anton Ďatelinka, Martin Grombířik, Václav Hálek, Pavol Jánoš, Pavel Jurák, Marek Klein, Jaroslav Kocůrek, Václav Konvalinka, Josef Kšica, Jiří Laburda, Jaroslav Martinásek, Otto Novák, Jan Pobuda, Ondřej Scholtz, Josef Soběslav, Rudolf Sticha, Josef Šobán, Tomáš Thon a já.

Kromě toho oslaví narozeniny také otcové biskupové Jiří Paďour, Josef Kajnek a pan kardinál Dominik Duka.

Připomeňme si, že slaví s námi narozeniny pro život časný či věčný z druhého břehu: Antonio Vivaldi (*4. 3. 1678), Josef Mysliveček (*9. 3. 1737), Ch.-M. Widor (†12. 3. 1937), G. B. Pergolesi (†16. 3. 1736), G. P. Telemann (*17. 3. 1681), J. S. Bach (*21. 3. 1685), Karel Sklenička (†26. 3. 2001), J. E. Eberlin (*27. 3. 1702), J. V. A. Stamitz (†27. 3. 1757), Joseph Haydn (*31. 3. 1732), G. F. Händel (†14. 4. 1759), Olivier Messiaen (†27. 4. 1992) a nakladatel, zato můj oblíbenec básník Václav Renč (†30. 4. 1973); jistě jsou s námi na našich kůrech. Pokud vám chybělo v tomto či v minulých vydáních Psalteria nějaké významné výročí, které by bylo třeba v příštích letech – dá-li Pán Bůh – připomenout, tak nás laskavě informujte (za celá ta léta mi ale nikdo dosud žádné výročí neposlal, asi budu muset vyhlásit nějakou soutěž o věčné ceny). Všem oslavencům patří naše gratulace, vděk a modlitby za jejich přínos duchovní hudbě.

Díky laskavosti nakladatelství Triton (www.tridistri.cz) vám posílám i tento postní kánon s textem „Milosrdenství a pravda se potkaly. Spravedlnost a mír se políbily“:

Pavel Jurák

3 hl.

Misericordia et veritas

N: V. J. Tomášek

Ž 85, 11

Mi - se - ri - cor - di - a et ve - ri - tas, ob - vi - a - verunt si - bi, ob - vi - a - ve - runt si - bi. Ju - sti - ti - a et pax, et pax os - cu - la - tae sunt, os - cu - la - tae sunt, oscu - la - tae sunt, ju - sti - ti - a et pax, et pax os - cu - la - tae sunt, os - cu - la - tae sunt.

NABÍDKA VÝJEZDNÍHO SEMINÁŘE SDH PRO SBORMISTRY A JEJICH SBORY

Sešli jsme se v SDH spolu s panem sbormistrem Markem Valáškem a debatovali o tom, co můžeme konkrétně nabídnout sborů a jejich sbormistrům.

Zvát hudebníky všechny na jedno místo, to lze tak maximálně jednou ročně (Convivium). Proto bychom chtěli uspořádat několik seminářů „v místech“ a rádi bychom znali váš názor, co byste nejvíce potřebovali.

Předběžná představa:

- seminář by začal v pátek v podvečer setkáním více sbormistrů (nejlépe z jednoho vikariátu, kde se, jak předpokládáme, nejvíce znají), tady by se probralo to, co sbormistři nejvíce konkrétně potřebují ke své práci se sborem, co plánují, co je čeká, na čem teď pracují a co zkouší

- v sobotu pak by jeden – hlavní „pořadatelský“ sbor zkoušel předem konzultovaný svůj repertoár a p. Valášek by tu byl na praktické rady, jakýsi náslech, náhled zkoušky. Účastníci by se také hosté – zájemci z dalších sborů. Dále by se diskutovalo o hlasové průpravě, o tom, jak uchopit skladbu, předvedla by se manuální dirigentská technika, mohly by se probrat i takové věci, jako je komunikace sbormistra (varhaníka) s panem farářem atd.

První seminář by se mohl uskutečnit 12. - 13. nebo 19. - 20. dubna. Předpokládáme, že bychom Vám přivezli noty k různým liturgickým příležitostem, na program by nyní mohl být mariánský repertoár pro květen.

Semináře plánujeme jednou za dva měsíce v místě, kde se najde „hostitelský“ sbor. Nejlépe by bylo organizovat semináře po vikariátech, tam se hudebníci a zpěváci více znají. Byl by potřeba někdo z místních, kdo by si vzal na starost lokální organizaci – oslovit sbormistry a varhaníky ve svém okolí a nabídnout jim seminář; domluvit s panem farářem místo konání, pokud by to bylo na faře nebo v kostele na kůru; zjistit skromnou možnost ubytování, pokud by byl seminář dvoudenní a někdo by chtěl v místě nocovat. Cena kursu by byla nízká – předpokládáme cca 200 Kč.

V roce 2013 by tedy byl seminář přibližně v dubnu, červnu, říjnu a prosinci. Prosíme zájemce o včasnou reakci, o připomínky a další náměty. Děkujeme a doufáme, že nabídku dalšího vzdělávání v duchovní hudbě a pomoc při praktickém hudebním „provodu“ využijete.

Za výbor SDH Jarmila Štrogrová

Hlas a dech, volnost místo násilí, cit místo sentimentu

Vážení přátelé, ráda bych Vás pozvala na Kurz staré hudby pro sólové zpěváky a korepetitory s názvem „HLAS A DECH, VOLNOST MÍSTO NÁSILÍ, CIT MÍSTO SENTIMENTU“ aneb „ZA POZNÁNÍM ITALSKÉ BAROKNÍ ÁRIE.“

Akce se bude konat ve dnech 8.-14. 7. 2013 v pozoruhodném prostředí nově restaurovaného bývalého mlýna v Osvračíně, okres Domažlice (viz www.mlyn-osvracin.cz). Jejím motem je: „Hlas je znějící výdech. Plyne-li dech přirozeně, je přirozený a zdravý i hlas. Dech i zpěv je dán každému. Lidem však mnohdy ve spontánním projevu něco brání a zpěv nejde tak, jak by si přáli. Před 2. světovou válkou v Budapešti rozvinul profesor Szamosi spolu s paní Terezií Blumovou metodu, jak prostým způsobem - blokováním svalů, které se podvědomě napínají a brání volnému výdechu, resp. zpěvu - umožnit návrat ke spontánní, zdravé funkci hlasu. Je to

ozdravný a osvobozující proces, protože s uvolněným výdechem hlas optimálně, bez jakéhokoli tlaku, rezonuje, jeho vibrace prospívají celému organismu i duševnímu rozpoložení...“

Tři z bývalých dlouholetých žáků paní Blumové, kteří dnes v různých částech Evropy pokračují ve výuce touto metodou, se budou v prvním červencovém týdnu intenzivně věnovat zpěvákům, kteří mají zájem o poznání svého přirozeného hlasu a zároveň jsou zájemci o starou hudbu. Kurz nabízí zpěvákům a korepetitorům příležitost rozvinout znalosti a pochopení italské barokní árie, která je nejdůležitějším žánrem vokální hudby 17. a 18. století. Všichni účastníci si mohou přinést výběr ze svého vlastního repertoáru, ale podstatná část výuky bude zaměřena na italské baroko prostřednictvím rukopisu „Estensiche Musikalien 179“ (Ms. E.M 179) z Este Music Collection rakouské Národní knihovny. Zájemci dostanou k dispozici notový materiál s dostatečným časovým předstihem.

Kurz pro korepetitory se bude především zabývat hrou z figurálního basu (standardní barokní praktiky záznamu bass continua), pro kterou je jistě elementární znalost harmonie potřeba, stejně jako pokročilý stupeň hry na klavír. Výuka bude probíhat v českém, anglickém a italském jazyce. Závěrečný koncert se bude konat v nedalekém kostele sv. Jakuba Staršího ve Staňkově. Kurz bude simultánně nabízet možnost meditace a základů Qi Gong/Tai-Chi, starého čínského umění, které napomáhá proudění energie a celkové relaxaci. Případní zájemci si mohou s majiteli mlýna vyzkoušet práci s keramikou.

Lektoři: Jana Lewitová, mezzosoprán (www.janalewitova.cz), Markéta Malcová, mezzosoprán (www.marketamalcova.cz) a James Gray, kontratenor, klavírista, Velká Británie.

Kurzovné 5000,- Kč (€200) zahrnuje každodenní individuální lekce s jedním z učitelů, volný přístup do všech tříd, sólové korepetice (James Gray), každé odpoledne dvouhodinové kolektivní „hudební sdílení“ (všichni žáci i učitelé dohromady), účast na závěrečném koncertě ve staňkovském kostele, možnost zapojit se do každodenní meditace a výuky základů Chi-Gong/Tai-Chi a certifikát o absolvování kurzu.

Podmínky účasti:

Rozdělení studentů k jednotlivým kantorům se uskuteční během prvního dne kurzu na základě vzájemného poznání a oboustranné dohody. Naše předběžné doporučení je následující: Hlasová technika – začátečníci /uvolnění, dech/: Jana

Lewitová; Hlasová technika - pokročilí: Markéta Malcová; Hudební interpretace pro zpěváky a korepetitory: James Gray. Po obdržení vaší přihlášky vás požádáme o zaplacení ZÁLOHY na kurzovné ve výši 2.000,- Kč (€80), na jejímž základě budete zaregistrován/a. Záloha vám bude vrácena, zrušíte-li účast do 31. 3. 2013. Po tomto datu je záloha nevratná, lze však poslat za sebe náhradníka. DOPLATEK ve výši 3.000 Kč (€120) je nutno zaplatit nejpozději do 15. 6. Zrušíte-li vaši účast po tomto datu, propadá celá částka pořadateli.

Ubytování 320,- Kč (€13) za noc, je možno platit až v den příjezdu.

Kontakt pro další informace:

Jana Vacíková, Hlohová 37, 345 61, pošta Staňkov, j.vacikova@volny.cz, mobil: 00420 604 319 122 (praktické dotazy, odeslání přihlášky) marketamalcova@yahoo.com (dotazy pro zpěváky) horti.annalena@gmail.com (dotazy pro korepetitory)

Jana Vacíková

KOLOKVIUM DUCHOVNÍ PROUDY V SOUČASNÉM UMĚNÍ

XXIV. Festival Forfest Czech Republic 2013 – Mezinárodní festival současného umění s duchovním zaměřením – pořádá ve dnech 24.–26. 6. 2013 kolokvium Duchovní proudy v současném umění s podtitulem Globální ohrožení umění jako kulturního fenoménu – rostoucí ohrožení duchovní identity dnešního člověka.

Ve fokusu zájmu jsou aktuální přesahy hudby a výtvarného umění, které korespondují se zaměřením festivalu a které samozřejmě odrážejí atmosféru doby.

Kolokvium si klade za cíl posunout problematiku spirituálně orientované tvorby do souvislostí světového umění současnosti. Akce se těší mimořádné pozornosti odborné veřejnosti doma i v zahraničí. Výstupy kolokvia budou publikovány v česko-anglické verzi ve formě sborníku.

Aktivním účastníkům z České republiky a Slovenské republiky hradí pořadatelé pobyt a ceny vstupenek na festivalové koncerty a další akce – podmínkou je příspěvek k tématu v česko-anglické verzi a v minimální délce 4–5 normostran v digitální formě, který nebyl dosud jinde zveřejněn. Jednacími jazyky jsou: čeština a angličtina.

Termín uzávěrky je 1. března 2013, termín zaslání příspěvků do 30. března 2013 na mail.forfest@forfest.cz.

CONVIVIUM 2013

Všem příznivcům mezinárodní letní školy duchovní hudby Convivium s potěšením oznamujeme, že 10. ročník BUDE, a sice od soboty 10. do neděle 18. srpna v klášteře ve Vyšším Brodě, a to ve formátu „malého“ Convivia.

Letošního vedení se ujal Marek Valášek a koncipuje ho více zaměřené na kůrovou praxi, ovšem bez újmy na obvyklé úrovni hudební i společenské.

Kromě obligátní třídy gregoriánského chorálu, kterou povede Stanislav Předota, budou další dvě sborové třídy (František Macek jun. - ten který vedl naši poutní scholu do Říma a Standa Předota), sbormistrovská třída (M. Valášek), varhanní třída (David di Fiore) a společné „velké“ ordinarium – Ch. M. Widor – mše pro dva sbory a dvoje varhany (M. Valášek). Nebude chybět oblíbená Verunka Hösllová s hlasovým poradenstvím a obvyklý dětský program.

Jako novinku letošního ročníku otevřeme varhanní třídu pro méně pokročilé (Miroslav Pšenička) a třídu liturgické kytary (Tomáš Najbrt), pokud se do nich přihlásí dostatečný počet zájemců.

Sledujte prosím webové stránky www.convivium.cz, které budou spuštěny co nevidět.

Na shledanou se těší

JiKu - conviviator coquus